

PANDEMİ SÜRECİNDE
LGBTİ+'LARIN
SOSYAL HİZMETLERE
ERİŞİMİ

ARAŞTIRMA RAPORU

PANDEMİ SÜRECİNDE LGBTİ+'LARIN SOSYAL HİZMETLERE ERİŞİMİ ARAŞTIRMA RAPORU

Hazırlayanlar:

Yunus Kara
Halim Kır
Yasemin Özgün
Evun Okumuş

Editör:

Yunus Kara

Tasarım:

Özgür Durmaz

Sosyal Politika, Cinsiyet Kimliği ve
Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği

+90 212 292 48 02

www.spod.org.tr

Bu rapor, Sosyal Politika Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği (SPoD) tarafından, Uluslararası İnsan Hakları Çerçevesine Uyumun İzlenmesi İçin Etkiniz AB Programı destekleri ile yayımlanmıştır. Bu, yayının içeriğinin Etkiniz'in veya Avrupa Birliği'nin resmi görüşlerini yansıttığı anlamına gelmemektedir.

İçindekiler

1. Önsöz	1
2. Giriş	2
2.1. Araştırmanın Önemi	4
2.2. Metodoloji	5
2.3. Etik İlkeler	6
2.4. Örneklem	6
3. Anahtar Bulgular	16
4. Sosyal Hizmetlere Erişim	18
4.1. Barınma Hizmetlerine Erişim	19
4.2. Sosyal Yardım Hizmetlerine Erişim	23
4.3. Psiko-Sosyal Destek Hizmetlerine Erişim	29
4.4. Şiddet Sonrası Destek Mekanizmalarına Erişim	35
4.5. Hizmetlere Erişim İle İlgili Tutumlar	42
5. Öneri ve Talepler	45
5.1. Barınma Hizmetlerine İlişkin Öneri ve Talepler	46
5.2. Sosyal Yardımlara İlişkin Öneri ve Talepler	46
5.3. Psiko-Sosyal Destek Hizmetlerine İlişkin Öneri ve Talepler	47
5.4. Şiddet Sonrası Destek Mekanizmalarına İlişkin Öneri ve Talepler	48

1. Önsöz

Pandemi sürecinin getirmiş olduğu öngörülemezlik, hak ihlalleri ve kısıtla(n)malar hem bu araştırmayı yürütenler hem de araştırmaya dâhil olanlar için önemli bir deneyim oldu. Raporun yazımı için veri toplama döneminden uzun bir süre sonra uzman bulunabildi. Sevgili Yasemin Özgün ve Evun Okumuş, pandemi sürecinde LGBTİ+'ların (lezbiyen, gey, biseksüel, trans, interseks ya da artı kimlikler) sosyal hizmetlere (barınma, sosyal yardım, psiko-sosyal destek ve şiddet sonrası destek mekanizmalarına erişim) erişimi ile ilgili süreçlerin aydınlatılmasına yönelik raporlama çalışmasına 2020 Eylül ayında başladılar ve Aralık ayında benim de dahil olmam ile birlikte raporu son haline getirebildik.

Kapsamlı veri toplama ve analiz çalışmalarının ardından raporlaştırarak son haline getirdiğimiz bu çalışmanın, pandemi sürecinde LGBTİ+'ların sosyal hizmetlere erişimi ile ilgili yaşadıkları sorunların görünür kılınması adına önemli bir adım olduğunu belirtmek istiyorum.

Çalışma kapsamında Türkiye'nin farklı coğrafyalarında yaşayan LGBTİ+'ların araştırmamıza dâhil olmasını sağlamaya çalıştık. Farklı şehirlerden ve ilçelerden araştırmaya katılım sağlanması, çalışma kapsamında elde edilen verilerin güvenilirliğinin de yüksek olmasını sağladı. Bu vesileyle, çalışmamıza katılan, sosyal hizmetlere erişimle ilgili yaşadıkları sorunları içten ve samimi bir şekilde bizlere aktaran herkese teşekkür ediyorum.

Niceliksel ve niteliksel verilerin bir arada yer aldığı bu raporda, LGBTİ+'ların sosyal hizmetlere erişimde yaşadığı sorunları ve bu sorunlar özelinde kamu kurum ve kuruluşlarının, yerel yönetimlerin ve sivil toplum örgütlerinin konumunun nasıl olduğunu okuyacaksınız. LGBTİ+'ların sosyal hizmetlere erişim ile ilgili sıkça dile getirdiği konulardan birisi cinsel yönelim ya da cinsiyet kimlikleri nedeniyle herhangi bir hizmete başvuruda ayrımcılığa maruz kalabileceklerini düşünmesiydi. Temel insan hakları bağlamında, sosyal hizmetlere, tüm bireylerin eşit bir biçimde erişmesi gerektiği düşünüldüğünde, LGBTİ+'ların ayrımcılığa maruz kalabileceklerini düşündükleri için hizmetlere eriş(e)memesi büyük bir sorun olarak karşımızda durmakta. Umarım bu raporda birlikte, özellikle sosyal hizmet(ler) sunan kamu kurum ve kuruluşlarının, belediyelerin ve sivil toplum örgütlerinin LGBTİ+'lara yönelik hizmet(ler) geliştirmesi ya da var olan hizmetlerini güncellemeleri mümkün olacak. Son olarak, çalışma boyunca emeklerini esirgemeyen sayın hocam Ayşe Sezen Serpen, araştırma fikrini sunan Halim Kır'a ve Hatice Demir'e, raporun son okumasını ve redaksiyonunu gerçekleştiren Sevcan Tiftik'e ve destekleri için SPoD ekibine ayrıca teşekkür ederim. İyi okumalar.

Yunus Kara

2. Giriş

Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıkan ve kısa sürede tüm dünyayı etkisi altına aldığı için Dünya Sağlık Örgütü tarafından "pandemi" olarak nitelendirilen yeni tip koronavirüs COVID-19, toplumun her kesimini olumsuz yönde etkilemiştir. Cinsiyet kimlikleri, cinsiyet ifadeleri ve cinsel yönelimleri nedeniyle sıklıkla toplumsal kabulün dışında bırakılan LGBTİ+'lar, bu tür toplumsal kriz ve kitlesel travmaların yaşandığı durumlardan çok daha derin biçimde etkilenmektedir. LGBTİ+'lar, COVID-19 sürecinde başta yaşam hakkı olmak üzere barınma, sosyal yardım, psiko-sosyal destek ve şiddet sonrası destek mekanizmalarına erişim gibi konularda ciddi sorunlar yaşamış ve daha da kırılgan hale gelmişlerdir.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Yüksek Komiserliği, LGBTİ+'ların COVID-19 pandemisinde toplumun diğer kesimlerine kıyasla daha savunmasız olabileceğini belirtmiştir.¹ Bunun yanında, LGBTİ+'ların, damgalanma ve ayrımcılık nedeniyle sağlık hizmetlerine erişimde yaşadıkları eşitsizliklerin, onları pandemiye karşı daha kırılgan bir grup haline getirdiği ifade edilmiştir. Ayrıca başta translar olmak üzere LGBTİ+'ları hedef haline getiren hukuki düzenlemeler ve bu düzenlemelerin yol açtığı tutuklamaların ve şiddete maruz bırakmaların halihazırda olumsuz olan sağlık koşullarını daha da kötüleştirdiği vurgulanmıştır.

Tarih boyunca farklı kültürlerde LGBTİ+'lar doğal afetlerden ve krizlerden sorumlu tutulmuşlardır. COVID-19 pandemisinde de benzer bir nefret söylemi gözlemlenmiştir.² Homofobik ve transfobik nefret söylemleri, pandemi döneminde de artmış, hatta kimi ülkelerde LGBTİ+'lara yönelik hedef göstermeler siyasi iktidar düzeyinde sahiplenilmiştir. Örneğin, Uganda'da aileleri tarafından reddedildikleri ve evsiz kaldıkları için bir sığınakta yaşayan eşcinsel gençler, COVID-19'un yayılmasını yavaşlatmak amacıyla Cumhurbaşkanlığı talimatı doğrultusunda tutsak edilmişlerdir. Bir diğer örnekte ise Panama'da yaşayan transların cinsiyete göre düzenlenen karantinalarda³ kalmaya zorlandıkları ve karantina süresince istismara uğradıklarında onları istismardan koruyacak bir mekanizma olmadığı görülmüştür. İsrail Sağlık Bakanı Jakov Litzman'ın "Salgın eşcinsellik için ilahi bir ceza" açıklaması ve Iraklı Şii lider Mukteda Sadr'ın, COVID-19 virüsünün eşcinsel evlilikler yüzünden yayıldığını iddia etmesi de bu dönemde hükümetler düzeyinde yapılan nefret söylemlerine örnektir.

1 United Nations Human Rights. *COVID-19 and the Human Rights of LGBTI People*. 17 April 2020. Erişim Tarihi: 29.10.2020.

2 Osman Elbek, "LGBTİ+ ve COVID-19 Pandemisi" içinde *COVID-19 Pandemisi ve Sağlıkın Sosyal Bileşenleri*. Türk Toraks Derneği COVID-19 E-Kitapları Serisi, 2020: 49-52.

3 1 Nisan 2020'de Panama devleti cinsiyete dayalı bir karantina programını yürürlüğe koydu. Buna göre kadınlar ve erkekler farklı günlerde karantina altına alınıyorlar. Polis ve özel güvenlik görevlileri transları dış görünüşlerine göre seçerek para cezasına çarptırıyor ya da temel ihtiyaç maddelerini almalarını engelliyor. Üstelik bunun kimliklerindeki cinsiyet işaretine ya da toplumsal cinsiyet kimliklerine göre karantina önlemlerine katılıp katılmamalarıyla da bir ilgisi yok. Bkz: <https://www.hrw.org/news/2020/04/23/panama-set-transgender-sensitive-quarantine-guidelines>

Türkiye’de ise LGBTİ+’lar pandemi sürecinde çeşitli nefret söylemleri ve kampanyalarının hedefi haline gelmişlerdir. Sosyal izolasyon sürecinde çocukların yalnız hissetmemek için pencerelerine astığı gökkuşağı çizimlerine ilişkin okul müdürleri, Milli Eğitim Bakanlığı talimatıyla öğretmenlere mesaj göndermiş, Netflix’in Türkiye yapımı Aşk 101 dizisinde eşcinsel bir karakterin yer alacağı iddiası üzerine Radyo ve Televizyon Üst Kurulu Başkanı Ebubekir Şahin bir demeç vermiştir. Özellikle LGBTİ+’ların kendi çocukluk fotoğraflarını ve deneyimlerini paylaştığı “LGBTİ+ çocuklar vardır” başlıklı sosyal medya eyleminin ardından Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından yayınlanan 24 Nisan 2020 tarihli merkezi Cuma Hutbesiyle başlayan süreçte, LGBTİ+’lara yönelik nefret söylemleri katlanarak artmış, kınama açıklamaları yayınlayan barolar hakkında soruşturmalar başlatılmış ve devletin her kademesinden yetkililerin Diyanet İşleri Başkanı Prof. Dr. Ali Erbaş’ın yanında olduklarına dair açıklamalarıyla ayrımcılığın kurumsallaştırıldığına şahit olunmuştur.⁴ Bunların yanında, İstanbul Bayram Sokak’ta yaşayan trans kadınların “korona tedbirleri” gerekçesiyle polis tarafından gözaltına alınması, hem sokağın hem de evlerin mühürlenmesi, özellikle barınma ve sağlığa ilişkin hakların yok sayılmasına neden olmuştur.

4 Sosyal Politika, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği, *Pandemi Raporu: COVID-19’un Üç Ayında LGBTİ+’lar*, <http://spod.org.tr/SourceFiles/pdf-2020623151720.pdf>. (Erişim tarihi: 22.12.2020).

2.1. Araştırmanın Önemi

Dünyanın birçok ülkesinde, LGBTİ+'ların eğitim, sağlık, iş yaşamı gibi alanlara katılımlarının desteklenmesi ve temel vatandaşlık haklarının korunmasına yönelik çalışmalar yürütülmesine rağmen; vatandaşların fiziksel, zihinsel ve sosyal refahını öncelemeyi amaçlaması gereken çalışmalar, ülkemizde dezavantajlı gruplar içerisinde yer alan LGBTİ+'lar özelinde yetersiz kalmaktadır. LGBTİ+'lar, genel popülasyondaki temel insan haklarına erişimdeki sorunlarına ek olarak, cinsiyet kimlikleri ve cinsel yönelimlerinden dolayı ayrımcılıklarla ve engellerle karşılaşmaktadır.

Bu araştırma ile birlikte, LGBTİ+'ların sosyal hizmetlere ihtiyaç duyma ve bu süreçte kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler ve sivil toplum örgütleri tarafından sağlanan sosyal hizmetlere erişebilme deneyimleri ortaya koyulmaya çalışılacaktır. Araştırma, LGBTİ+'ların özel olarak pandemi ve daha genelde de tüm toplumsal krizlerden nasıl etkilendiği ve bu etkiyi azaltmak için sorumlu kurumların nasıl refleksler geliştirdiği konusunda bilgi verip, LGBTİ+ kapsayıcı şekilde iyileştirmelerin de savunuculuğu için önemli bir araç olacaktır.

Araştırmanın kapsamı, sosyal hizmetlere duyulan ihtiyacın artması ve birçok kurum tarafından bu alana ağırlık verilmesi sebebiyle pandemi sürecindeki ihtiyaçlar ve bu ihtiyaçların karşılanmasına yönelik kurumlar tarafından sağlanan hizmetlere erişim deneyimi olarak belirlenmiştir. Bunun yanı sıra, bu süreçteki hizmetlere erişim deneyimlerinin, pandemi öncesi dönemdeki deneyimlerden bağımsız olmadığı ve diğer toplumsal krizlerdeki erişim deneyimi ile de paralellik göstereceği düşünülmektedir. Buradaki çıktılar araştırmanın yapıldığı, pandemi sürecinin içindeki bir aylık dönemi kapsıyor olsa da, aslında LGBTİ+'ların pandemi öncesindeki dönemde de bu hizmetlere erişim deneyimleri ve diğer toplumsal krizlerdeki deneyimleri hakkında bilgiler sunacaktır.

2.2. Metodoloji

Bu çalışma, LGBTİ+'ların pandemi sürecindeki deneyimlerini odak aldığı, mevcut durumun iyileştirilmesine yönelik faaliyetleri içerdiği için, LGBTİ+'ların doğrudan faydalanacağı öngörülmektedir. Sosyal hizmetlerin LGBTİ+ kapsayıcı ve katılımcı şekilde sürdürülmesine yönelik getireceğimiz tüm öneri ve görüşlerin temeli, tüm öznelerin kapsanması ve kendilerini ilgilendiren süreçlere katılımının sağlanmasına yönelik görüş ve öneriler olacaktır.

Gerçekleştirilen çalışma betimsel (ilgilenilen ve araştırılmak istenen problemin mevcut var olan durumunu ortaya koyan) bir çalışmadır. Araştırmada, katılımcıların yaş, eğitim durumu, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği, çalışma durumu ile ilişki farklı değişkenler mevcuttur. Bu değişkenlerin yanı sıra LGBTİ+'ların barınma, sosyal yardım, psiko-sosyal destek ve şiddet mekanizmalarına erişim ile ilgili yaşadıkları deneyimlere de yer verilecektir. Çalışma grubunun (örneklem) belirlenebilmesi için evren üzerinden bir tam sayım yapmak gereklidir. Ancak Türkiye'deki LGBTİ+'ların net bir sayısına ulaşamadığımız için 7 bölgeden (Akdeniz Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi, Ege Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi, İç Anadolu Bölgesi, Karadeniz Bölgesi, Marmara Bölgesi) nüfusu yoğun olan 7 büyükşehirin (Adana, Ankara, Diyarbakır, Erzurum, İstanbul, İzmir, Samsun) belirlenmesi amaçlanmıştır. Veri toplama dönemi 17 Nisan 2020 - 17 Mayıs 2020 tarih aralığı olarak belirlenmiştir. Katılımın yüksek olmasının sağlanması için veri toplama dönemi 1 hafta daha uzatılarak 21 Mayıs 2020 tarihinde veri toplama dönemi sonlandırılmıştır. Çalışmada, anket sorularının oluşturulması aşamasında, yönlendirilmemiş ve cinsiyet kimliği ve cinsel yönelime duyarlı soruların sorulmasına özen gösterilmiştir. Soruların hazırlanmasında literatür taraması yapılmış, SPoD Danışma Hattı'na gelen başvurular esas alınmıştır. LGBTİ+'ların ihtiyaçları araştırılarak, pandemi sürecinde cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim odaklı benzer çalışmalar gözden geçirilmiştir.

LGBTİ+ kimliğe ya da yönelime sahip tüm bireylerin araştırma kapsamına alınabilmesi için farklı sosyal medya hesaplarının (Facebook, Instagram, Twitter), reklamların, Türkiye'de farklı illerde bulunan LGBTİ+ derneklerine ait hesapların ve LGBTİ+'ların kullandığı tanışma uygulamalarının (Hornet) kullanılması sağlanmıştır. Çalışmadan elde edilen verilerin analiz edilebilmesi için SPSS (Sosyal Bilimler için İstatistik Programı) kullanılmıştır.

2.3. Etik İlkeler

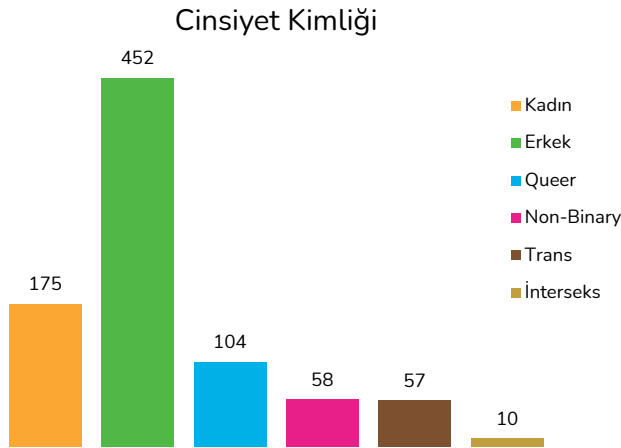
Etik hususlar göz önünde bulundurularak, 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında, katılımcılara bilgilendirilmiş onay sunulmuş, gizliliklerinin korunacağına dair taahhüt sağlanarak verilerin, araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlarla işleneceği belirtilmiştir. Katılımcıların kişisel bilgileri hiçbir şekilde araştırmacı dışındaki ekip üyeleri veya üçüncü taraflarla anonimleştirilmeden paylaşılmamıştır. Araştırma verileri raporlandırıldıktan sonra silinmiştir.

2.4. Örneklem

Araştırmanın örneklemini Türkiye’de yaşayan LGBTİ+’lar oluşturmaktadır. Veri toplama dönemi 17 Nisan 2020 ve 21 Mayıs 2020 tarihleri arasını kapsamaktadır. Bu dönemde toplamda 750 kişinin araştırmaya dâhil edilmesi planlanmıştır. Bu dönem sonunda 905 LGBTİ+’ya ulaşılmıştır. Anketlerdeki bazı sorulara yanıt verilmemesi, eksik bırakılan soruların olması nedeniyle 49 anket araştırmadan çıkarılmıştır. Çalışmaya 856 LGBTİ+ dâhil edilmiştir.

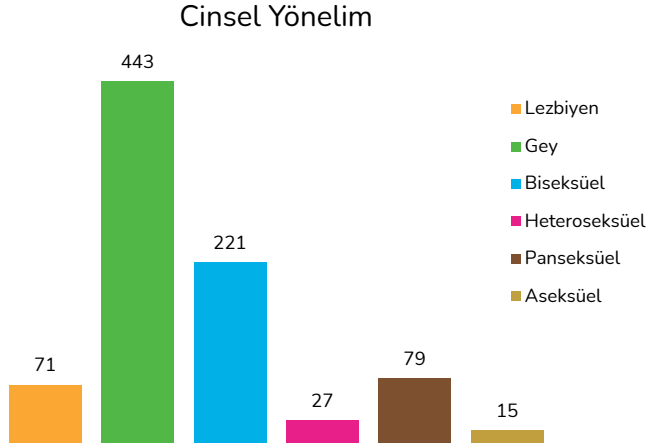
Çalışmada, araştırmacılar tarafından oluşturulan, LGBTİ+’ların cinsiyet kimliği, cinsel yönelimi, yaşı, eğitim ve iş durumları gibi bilgilerin ne olduğunu belirleyen Kişisel Bilgi Formu; pandemiye ilişkin barınma, sosyal yardım, psiko-sosyal destek ve şiddet mekanizmalarına erişim gibi alanlara ait deneyim, duygu ve düşüncelerin belirlenmesi için Hizmetlere Erişim Formu kullanılmıştır.

Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+’ların cinsiyet kimlikleri Şekil 1’de gösterilmektedir. Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+’ların 452’si erkek, 175’i kadın, 104’ü queer, 58’i non-binary, 57’si trans ve 10’u interseks olduğunu beyan etmiştir.

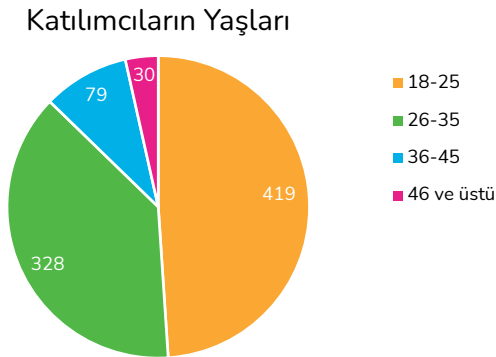
Şekil 1. Katılımcıların Cinsiyet Kimlikleri

Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların cinsel yönelimleri Şekil 2'de gösterilmektedir. Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların 443'ü gey, 71'i lezbiyen, 221'i biseksüel, 27'si heteroseksüel, 79'u panseksüel ve 15'i aseksüel olduğunu beyan etmiştir.

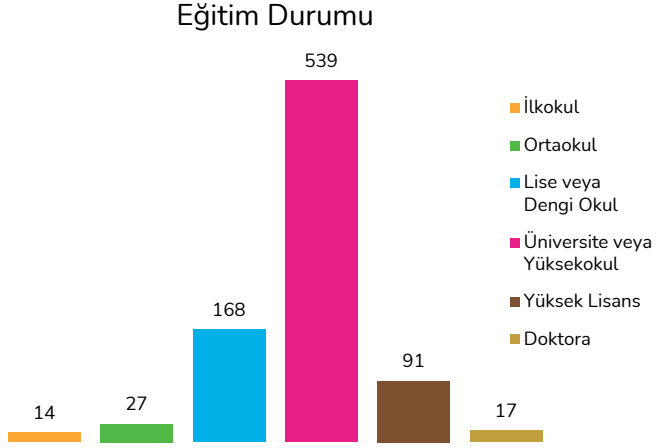
Şekil 2. Katılımcıların Cinsel Yönelimleri

Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların yaşları 18-59 arasında değişmekte iken ortalama yaşları 27,3'tür.

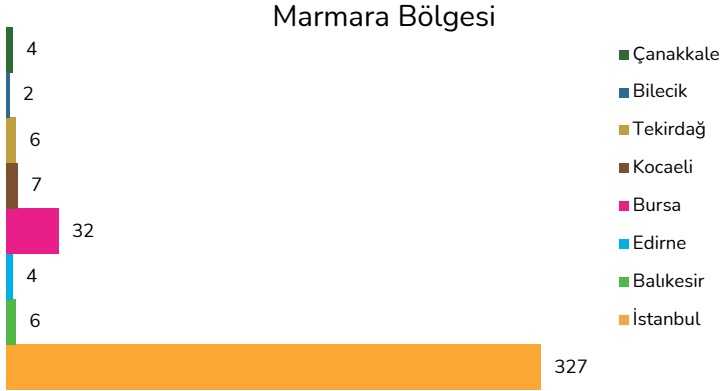
Şekil 3. Katılımcıların Yaşları

Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların eğitim durumları Şekil 4'te gösterilmektedir. Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların çoğunlukla üniversite veya yüksekokul mezunu olduğu görülmektedir.

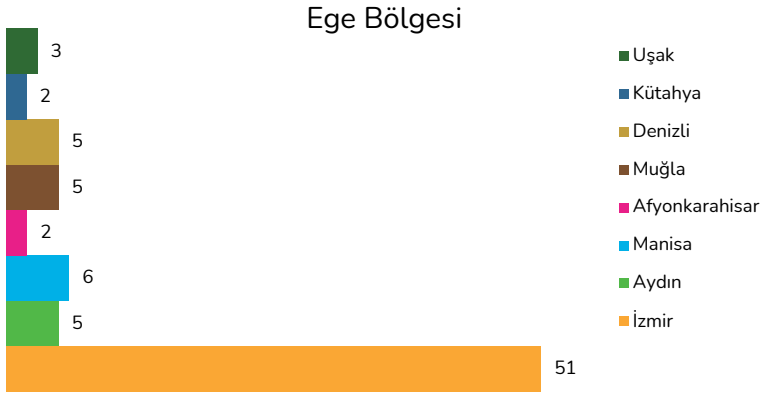
Şekil 4. Katılımcıların Eğitim Durumu

Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların yaşadıkları/ikamet ettikleri şehirler ve ilçeler birbirinden farklılık göstermektedir. Türkiye'nin 7 farklı bölgesinden katılımcı olduğu görülmektedir (Şekil 5, Şekil 6, Şekil 7, Şekil 8, Şekil 9, Şekil 10 ve Şekil 11).

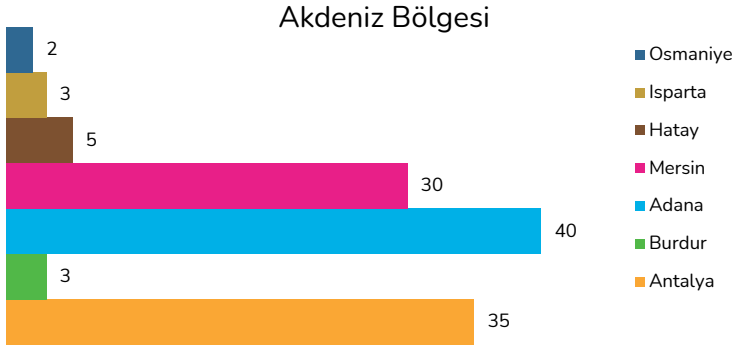
Şekil 5. Katılımcıların Yaşadıkları/İkamet Ettikleri Şehirler
- Marmara Bölgesi

Marmara Bölgesi'nden araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların ağırlıklı olarak **İstanbul** (Ataşehir, Avclar, Büyükçekmece, Bağcılar, Bahçelievler, Bakırköy, Başakşehir, Bayrampaşa, Beşiktaş, Beykoz, Beyoğlu, Esenler, Esenyurt, Eyüp, Fatih, Florya, Gaziosmanpaşa, Güngören, Küçükçekmece, Kadıköy, Kağıthane, Kartal, Maltepe, Okmeydanı, Pendik, Sarıyer, Sefaköy, Şişli, Taksim, Tuzla, Ümraniye, Üsküdar, Yenibosna), **Balıkesir** (Bandırma, Bigadiç, Havran, İvrindi, Karesi), **Edirne** (Keşan, Uzunköprü), **Bursa** (Mudanya, Nilüfer, Osmangazi, Yenişehir, Yıldırım), **Kocaeli** (Gebze, İzmit, Körfez, Kartepe), **Çanakkale** (Edremit, Biga), **Bilecik** (Bozüyük) ve **Tekirdağ** (Çerkezköy, Çorlu, Muratlı) şehirlerindedir.

Şekil 6. Katılımcıların Yaşadıkları/İkamet Ettikleri Şehirler - Ege Bölgesi

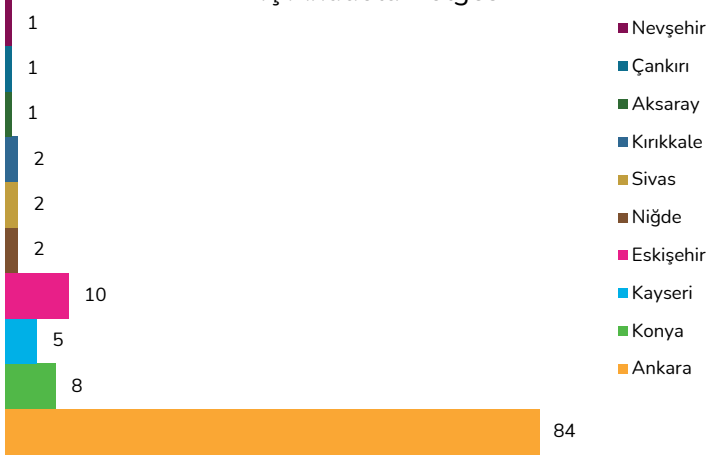
Ege Bölgesi'nden araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların ağırlıklı olarak İzmir (Bayraklı, Bergama, Bornova, Buca, Çeşme, Foça, Gaziemir, Güzelbahçe, Karabağlar, Karşıyaka, Konak, Selçuk), **Aydın** (Karacasu, Kuşadası), **Manisa** (Akhisar, Şehzadeler, Turgutlu, Yunusemre), **Afyonkarahisar** (Sandıklı), **Muğla** (Bodrum, Menteşe, Ortaca), **Denizli** (Merkezefendi, Pamukkale), **Kütahya** (Altıntaş), **Uşak** (Banaz) şehirlerindedir.

Şekil 7. Katılımcıların Yaşadıkları/İkamet Ettikleri Şehirler – Akdeniz Bölgesi

Akdeniz Bölgesi'nden araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların ağırlıklı olarak **Antalya** (Alanya, Gazipaşa, Kepez, Konyaaltı, Manavgat, Muratpaşa), **Adana** (Ceyhan, Çukurova, Karaisalı, Seyhan, Yüreğir), **Mersin** (Akdeniz, Anamur, Erdemli, Tarsus, Toroslar, Yenişehir), **Burdur** (Bucak), **Hatay** (Antakya, İskenderun), **Isparta** (Yalvaç) ve **Osmaniye** (Kadirli) şehirlerindedir.

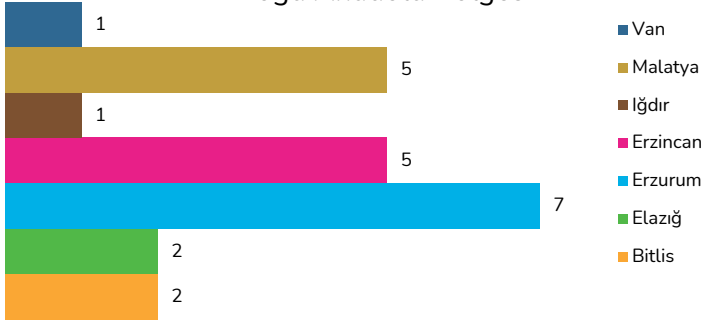
İç Anadolu Bölgesi

Şekil 8. Katılımcıların Yaşadıkları/İkamet Ettikleri Şehirler
- İç Anadolu Bölgesi

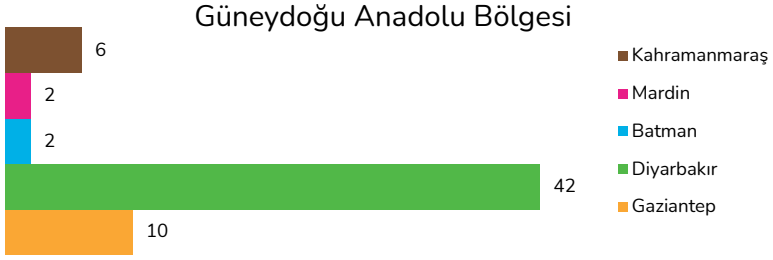
İç Anadolu Bölgesi'nden araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların ağırlıklı olarak **Ankara** (Bahçelievler, Çankaya, Eryaman, Etimesgut, Keçiören, Kızılay, Mamak, Sincan, Yenimahalle), **Konya** (Karapınar, Meram, Selçuklu), **Eskişehir** (Beylikova, Odunpazarı, Tepebaşı), **Sivas** (Şarkışla), **Kırıkkale** (Yahşihan), **Aksaray** (Ortaköy), **Niğde** (Bor), **Nevşehir** (Ürgüp) ve **Çankırı** (Çerkeş) şehirlerindedir.

Doğu Anadolu Bölgesi

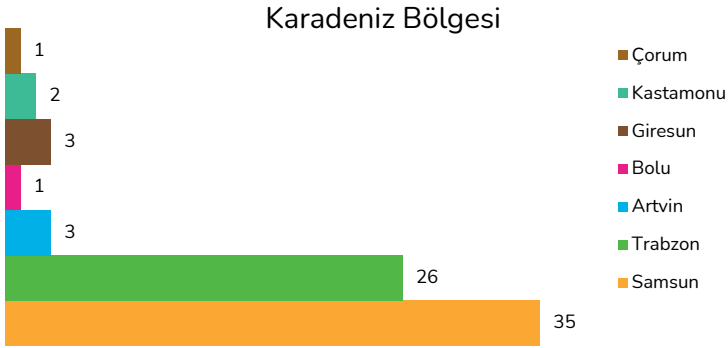
Şekil 9. Katılımcıların Yaşadıkları/İkamet Ettikleri Şehirler
- Doğu Anadolu Bölgesi

Doğu Anadolu Bölgesi'nden araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların ağırlıklı olarak **Erzurum** (Palandöken, Pazaryolu), **Erzincan** (Kemah), **İğdir** (Tuzluca), **Malatya** (Battalgazi, Pütürge, Yeşilyurt), **Van** (İpekyolu), **Bitlis** (Adilcevaz) ve **Elazığ** (Kovancılar) şehirlerindedir.

Şekil 10. Katılımcıların Yaşadıkları/İkamet Ettikleri Şehirler
- Güneydoğu Anadolu Bölgesi

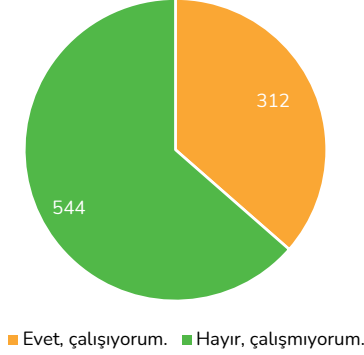
Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların ağırlıklı olarak **Diyarbakır** (Bağlar, Çınar, Dicle, Kayapınar, Kocaköy, Sur, Yenişehir), **Gaziantep** (Nizip, Şahinbey, Şehitkamil), **Kahramanmaraş** (Onikişubat), **Batman** (Kozluk) ve **Mardin** (Nusaybin) şehirlerindedir.

Şekil 11. Katılımcıların Yaşadıkları/İkamet Ettikleri Şehirler
- Karadeniz Bölgesi

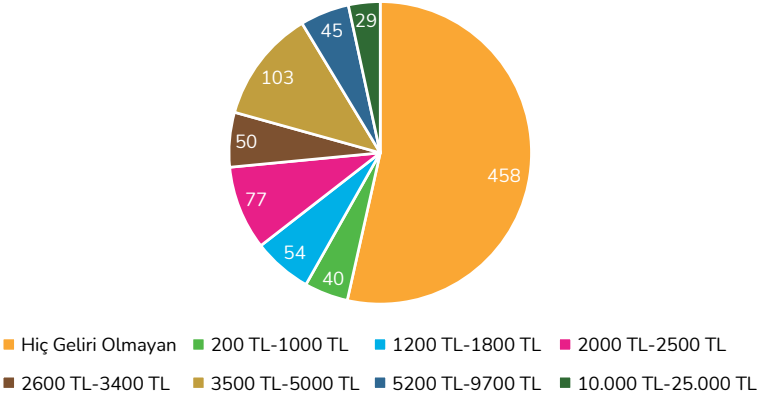
Karadeniz Bölgesi'nden araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların ağırlıklı olarak **Samsun** (Atakum, Bafra, Canik, Çarşamba, İlkadım), **Trabzon** (Akçaabat, Arsin, Çaykara, Of, Ortahisar), **Artvin** (Hopa), **Bolu** (Mengen), **Giresun** (Bulancak), **Kastamonu** (Tosya, Taşköprü) ve **Çorum** (Sungurlu) şehirlerindedir.

Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların büyük bir çoğunluğu "Halen gelir getiren bir işte çalışıyor musunuz?" sorusuna "hayır" yanıtını vermiştir. (Şekil 12)

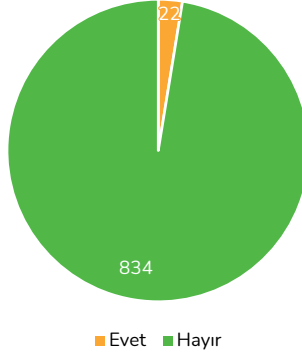
Şekil 12. Katılımcıların İş Durumu

Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların 458'inin herhangi bir geliri bulunmamaktadır. Geliri olduğunu ifade eden 398 kişinin geliri 200 ila 25.000 TL arasında değişirken ortalama gelirleri 3780,62 TL'dir.

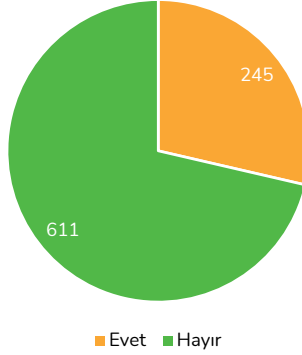
Şekil 13. Katılımcıların Gelir Durumları

Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların büyük bir çoğunluğu "Herhangi bir engel (fiziksel, zihinsel vd.) durumunuz var mı?" sorusuna "hayır" yanıtını vermiştir (Şekil 14).

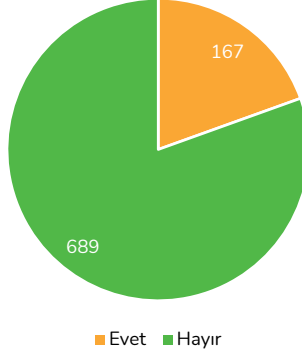
Şekil 14. Katılımcıların Engel Durumu

Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların büyük bir çoğunluğu "Herhangi bir kronik enfeksiyon/hastalık durumunuz var mı?" sorusuna "hayır" yanıtını vermiştir (Şekil 15).

Şekil 15. Katılımcıların Kronik Enfeksiyon/Hastalık Durumu

Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların büyük bir çoğunluğu "Herhangi bir LGBTİ+ sivil toplum örgütü ile ilişkiniz (üye, gönüllü, profesyonel çalışan, vd.) var mı?" sorusuna "hayır" yanıtını vermiştir (Şekil 16).

Şekil 16. Katılımcıların Herhangi Bir LGBTİ+ Sivil Toplum Örgütü İle İlişkisi

3. Anahtar Bulgular

- Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların büyük bir çoğunluğu; pandemi sürecinde barınma hizmeti ile ilgili bir bilgilerinin olmadığını, bahsi geçen hizmetlere erişimde cinsel yönelim ya da cinsiyet kimliklerinden dolayı ayrımcılığa maruz bırakılabileceklerini düşündüklerini, ailelerinin ya da arkadaşlarının yanına gitmek durumunda kaldıklarını belirtmişlerdir.
- Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların büyük bir çoğunluğu; pandemi sürecinde sosyal yardımlara erişim konusunda, nereye hangi şekilde başvuru yapabilecekleri hakkında bilgilerinin olmadığını, bahsi geçen yardımlara erişim noktasında cinsel yönelim ya da cinsiyet kimliklerinden dolayı ayrımcılığa maruz bırakılabileceklerini, ilgili kurum ya da kuruluşların olumsuz tutum ve davranışlarının olabileceğini düşündüklerini, arkadaşlarından yardım aldıklarını belirtmişlerdir.
- Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların büyük bir çoğunluğu; pandemi sürecinde psiko-sosyal destek hizmetlerine erişim konusunda, hangi kurum ve kuruluşlara başvuru yapabilecekleri hakkında bilgilerinin olmadığını, bahsi geçen hizmetlere erişim noktasında cinsel yönelim ya da cinsiyet kimliklerinden dolayı ayrımcılığa maruz bırakılabileceklerini, gizliliğin sağlanması noktasında endişeli olduklarını, ilgili kurum ya da kuruluşların olumsuz tutum ve davranışlarının olabileceğini, arkadaşlarından yardım aldıklarını ve bahsi geçen hizmetlerin ücretsiz olmadığını belirtmişlerdir.
- Araştırmaya dâhil edilen ve şiddete maruz bırakıldığını belirtip herhangi bir kamu kurum ve kuruluşuna başvuruda bulun(a)mayan LGBTİ+'lar, tehdit edildiklerini, korktuklarını, tekrar şiddete maruz bırakılabileceklerini, cezasızlığın hakim olduğunu, kamu kurum ve kuruluşlarının kendilerine yönelik nefret söylemi ürettiğini, bahsi geçen destek mekanizmalarına erişim noktasında cinsel yönelim ya da cinsiyet kimliklerinden dolayı ayrımcılığa maruz kalabileceklerini, ilgili kurum ya da kuruluşların olumsuz tutum ve davranışlarının olabileceğini belirtmişlerdir. Ayrıca katılımcılar tarafından, bu kurum ve kuruluşlarda özellikle transfobinin yaygın olduğu, şiddete dair delillerin gizlendiği, şiddete maruz bırakılan kişilerin yanlış/eksik bilgilendirildiği ve bu kişilere inanılmadığı aktarılmıştır. Bunun yanı sıra, eve zorunlu bir dönüşü gerektirebilen pandemi süreci, LGBTİ+'ların aile yanında bile kendilerini güvende hissetmediklerini göstermektedir.
- Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların büyük bir çoğunluğu; pandemi ile ilgili yürütülen süreçlere, vatandaşların ve sivil toplum örgütlerinin dâhil edilmediğini ve katılımcı yöntemler izlenmediğini düşünmektedir.

- Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların büyük bir çoğunluğu; pandemi sürecinde dezavantajlı gruplara yönelik (kadınlar, çocuklar, engelliler, yaşlılar, LGBTİ+'lar, HIV ile yaşayan bireyler, mülteciler) koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınmadığını düşünmektedir.
- Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların büyük bir çoğunluğu; pandemi sürecinde, kurum ve kuruluşların LGBTİ+ kapsayıcı hizmetler sunmadığını düşünmektedir.
- Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların büyük bir çoğunluğu; pandemi süreci ile ilgili olarak LGBTİ+'ların, özel ihtiyaçlarına ilişkin, broşürler, videolar, yayınlar vd. aracılığıyla bilgilendirilmediklerini düşünmektedir.
- Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların büyük bir çoğunluğu; pandemi sürecinde, LGBTİ+'ların özel ihtiyaçlarına yönelik çalışmaların kurum ve kuruluşlar tarafından gerçekleştirilmediğini düşünmektedir.
- Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların büyük bir çoğunluğu; hizmetler ve sosyal yardımlar ile ilgili herhangi bir sorunla (yanıt alınamaması, ayrımcılık yaşanması vd.) karşılaştığında başvurulabilecek yerler olmadığını düşünmektedir.

4. Sosyal Hizmetlere Erişim

Sosyal hizmetler; kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını ve yaşam standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütünü olarak ifade edilmektedir.⁵ Barınma, sosyal yardımlar, psiko-sosyal destek ve şiddet sonrası destek mekanizmalarına erişim, sosyal hizmetlerin temelini oluşturan ihtiyaçlardandır. Bunların yanı sıra, toplumdaki her bireyin en temel haklarından olan “sağlıklı yaşam hakkı” doğuştan kazanılan ve devredilemez haklardan biri olarak kabul edilmektedir. İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nin 25. maddesinde “sağlık hakkı” temel insan hakkı olarak kabul edilmiştir. Mevcut madde, sağlık hakkına “gerek kendisi gerek ailesi için yiyecek, giyim, konut, tıbbi bakım ve gerekli sosyal hizmetler de dâhil olmak üzere sağlık ve refahını sağlayacak uygun yaşam düzeyine ve işsizlik, hastalık, sakatlık, yaşlılık veya geçim olanaklarından kendi iradesi dışında yoksun bırakacak başka durumlarda” diye belirttiği şartlar altında herkesin sahip olması gereken güvence hakkı kapsamında yer vermektedir. Sağlık hakkından bahseden uluslararası insan hakları metinlerinde bu hakkın öznesinin “herkes” olduğu ifade edilmektedir.⁶ Buna göre hem insani hem hukuki olarak ve hem de uluslararası anlaşmalar kapsamında ayırım yapılmaksızın herkesin sağlık hakkı, devletler tarafından sağlanmalı ve güvence altına alınmalıdır.

Pandemi gibi küresel boyuttaki krizler genellikle ülkelerin yapısal eşitsizliklerinin çok daha görünür olduğu zamanlardır. Her krizde olduğu gibi bu pandemi döneminde de tarihsel olarak dışlanmış ve ayrımcılığa uğramış çoklu kimliklerin kesişme noktasında yaşayan insanların da en çok darbeyi aldığı görülmektedir. LGBTİ+'lar, COVID-19 krizinde özellikle risk altında olmakla kalmayıp aynı zamanda sosyal hizmetlere erişimde çok daha fazla güçlüklerle karşılaşmaktadır. Bu bölümde, araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların, pandemi sürecinde sosyal hizmetlere (barınma, sosyal yardımlar, psiko-sosyal destek, şiddet sonrası mekanizmalara) erişim ile ilgili yaşadıkları zorluklar aktarılacaktır.

5 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2828.pdf>. (Erişim Tarihi: 06.12.2020).

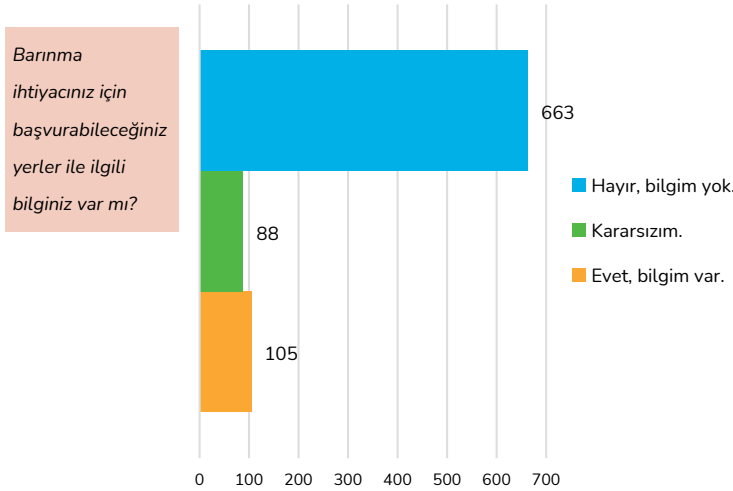
6 Bayram Metin, “Sağlık Hakkı”, Sağlık Akademisyenleri Dergisi, Cilt 4, Sayı 1, 2017.

4.1. Barınma Hizmetlerine Erişim

LGBTİ+'lar hem kamusal alanlardaki ikincil ilişkilerde hem de toplumun çekirdek parçası olan aile ilişkilerinde yaygın bir sosyal dışlanma yaşamaktadır. LGBTİ+'lar yaşadıkları sorunlar nedeniyle doğup büyüdükları şehirlerden ve ailelerinden kaçmayı, uzaklaşmayı bir çözüm yolu olarak görmekte ve bir daha asla geri dönmeyi istememektedirler.⁷ Aileleri ile çatışmalar yaşayan, aileleri tarafından reddedilen ve çoğu zaman onlarla görüş(e)meyen LGBTİ+'lar, pandemi döneminde yaşadıkları gelir kaybı ve barınma sorunları nedeniyle aileleriyle yaşamak zorunda kalmışlardır.

Ekonomik güvencesizlik insan hayatını belirgin olarak etkilemektedir. Zihinsel ve fiziksel sağlığın belirleyicilerinden olan barınmanın devlet tarafından karşılanması gerekmektedir. Ancak pandemi sürecinin zorluklarından bir tanesi de LGBTİ+'ların kendilerini güvende hissetmedikleri / hissedemedikleri yerlerde barınmak zorunda kalmalarıdır. Ayrıca barınma hizmeti ile ilgili doğru ve güvenilir bilgiye erişim de gerekli olmaktadır. Bu kapsamda LGBTİ+'ların barınma ile ilgili deneyimlerini öğrenmek ve yaşadıkları zorlukları belirlemek önem kazanmaktadır.

Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların büyük bir çoğunluğu "Barınma ihtiyacınız için başvurabileceğiniz yerler ile ilgili bilginiz var mı?" sorusuna "hayır" yanıtını vermiştir (Şekil 17).

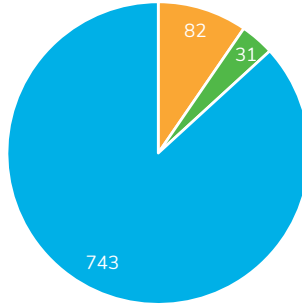

Şekil 17. Katılımcıların Barınma Hizmetleri İle İlgili Bilgileri

7 Gizem B. EKİTLİ, Mahire O. ÇAM "Bakım Sürecinde Zorlandığımız Alan LGBTİ'ye Yönelik Bir Gözden Geçirme" *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi - Journal of Psychiatric Nursing* 2017; 8 (3): 179-187.

Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların büyük bir çoğunluğu "Pandemi sürecinde, barınma ile ilgili sorun yaşadınız mı?" sorusuna "hayır" yanıtını vermiştir (Şekil 18).

Pandemi sürecinde,
barınma ile ilgili
sorun yaşadınız mı?

■ Evet, yaşadım. ■ Belirtmek istemiyorum. ■ Hayır, yaşamadım.

Şekil 18. Katılımcıların Pandemi Sürecindeki Barınma Sorunu

Pandemi sürecinde, barınma ile ilgili sorun yaşadığını belirten 82 katılımcıya, "Barınma ihtiyacınız için herhangi bir kurum ya da kuruluşa başvuru yaptınız mı?" sorusu yöneltilmiştir ve 70 katılımcı "hayır" yanıtını verirken, 12 katılımcı "evet" yanıtını vermiştir. "Hayır" yanıtını veren katılımcıların, neden başvuru yapmadıklarına dair bir soru sorulduğunda verdikleri yanıtlar genel olarak şu şekildedir:

"Bununla ilgili işe yarar bir uygulama olduğuna inanmıyorum."

"Trans erkeğim, başvuru yaptığım yerde ne ile karşılaşacağımı bilmiyorum. Çözümü arkadaşlarda eş dostta kalarak buldum."

"Geçici bir yer buldum."

"Nereye başvuracağımı bilmiyorum."

"Barınma hizmeti veren bir kuruluşun var olduğunu bilmiyorum."

"Misafir kalarak durumumu idare ettim."

“Ailemin yanına gitmek zorunda kaldım.”

“Şiddet gördüğüm evden çıkacak kadar para biriktirmiştim, ama o evden eşyalarımı almam çok zorlu bir süreçti. Şiddetle ilgili hatları aradığımda yardımcı olmaya çalıştılar, ama polisi karıştırırsam ve uzaklaştırma kararı alırsam şiddet gösteren ailemin daha çok öfkeleneyeceği ve kimsenin beni koruyamayacağımdan korktum. O yüzden barınma için de polisle eşyalarımı almak için de yeniden başvurmadım.”

“Arkadaşlarıma yanına gittim.”

“Dışlandığımız için...”

“Barınma ile ilgili araştırma dönemlerimde pek cevap alabileceğime inanmadım. Arkadaşlarıma danıştım onlardan birinde konaklıyorum.”

“Ailem tarafından evden kovuldum daha sonra eve çağırıldılar.”

Görüldüğü üzere, LGBTİ+'lar, pandemi sürecinde barınma hizmeti ile ilgili bir bilgilerinin olmadığını, bahsi geçen hizmetlere erişimde cinsel yönelim ya da cinsiyet kimliklerinden dolayı ayrımcılığa maruz kalabileceklerini düşündüklerini, ailelerinin ya da arkadaşlarının yanına gitmek durumunda kaldıklarını belirtmişlerdir.

Barınma hizmeti ile ilgili herhangi bir kuruluşa başvuru yapan 12 katılımcıya ise hangi kuruluşlara başvuru yaptıkları ve bu kuruluşlardan destek alıp alamadıkları sorulmuş ve verilen yanıtlar Tablo 1'de gösterilmiştir.

Başvurulan Kurum ya da Kuruluş	Toplam Başvuran Sayısı	Destek Alınıp Alınmadığı	Kurum ve Kuruluşun İsmi
Kaymakamlık/Valilik	1	Hayır, destek almadım.	Manisa Valiliğı
Sosyal Hizmet Kuruluşu (Örneğın Sosyal Hizmet Merkezleri, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları vd.)	7	Hayır, destek almadım.	Sosyal Güvenlik Kurumu SYDV
Muhtarlık	1	Hayır, destek almadım.	Diyarbakır Merkez Kayapınar İlçesi Huzurevleri Semti Muhtarlığı
Konsolosluk	1	Hayır, destek almadım.	Azerbaycan Konsolosluluğı
Belediye	1	Hâlâ yanıt bekliyorum.	Şehzadeler Belediyesi
	1	Hayır, destek almadım.	Akyazı Belediyesi

Tablo 1. Barınma Hizmeti İle İlgili Başvurulan Kurumlar ve Sonuçlar

Barınma hizmeti ile ilgili herhangi bir kuruluşa başvuru yapan 12 katılımcı, Tablo 1’de görüldüğü üzere destek alamamıştır. Katılımcılara destek alamama sebepleri sorulduğunda ise şu yanıtlar verilmiştir:

“Bilmiyorum, dönüş bile alamadım.”

“İkamet adresimi problem yaptılar.”

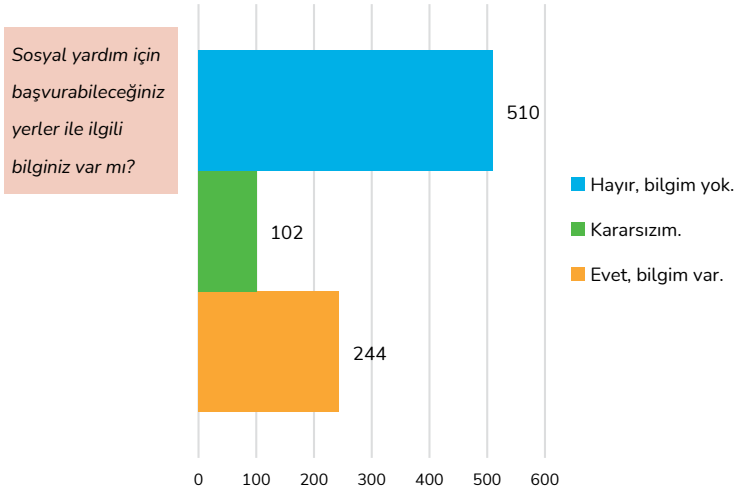
“Sebepsiz olduğunu düşünüyorum.”

“Gelirim olmadığı halde reddedildim, anlayamıyorum.”

4.2. Sosyal Yardımlara Erişim

LGBTİ+'lara uygulanan ayrımcılık ve pandemi süreci ile birlikte ayrımcılığa eklenen fiziksel mesafe ve yalıtım kuralları, LGBTİ+'ların sosyal yardımlara erişimini engelleyecek sorunlar yaratmaktadır. Pandemiden önce de var olan ayrımcılık ve damgalanma korkusu, LGBTİ+'ların herhangi bir kamu kurum ya da kuruluşuna başvurmasının önünde büyük bir engel oluşturmaya devam etmektedir. LGBTİ+'lar, damgalanma, ayrımcılık, hizmet sağlayıcıların ön yargıları ve sosyo-ekonomik statülerinin düşük olması gibi nedenlerle, toplum geneline göre daha fazla psiko-sosyal sorunlar yaşayan bir gruptur ve yukarıda sayılan sorunlardan dolayı kapsamlı herhangi bir sigorta ya da sosyal yardıma erişimleri de oldukça zordur.⁸ Bu kapsamda, LGBTİ+'ların sosyal yardımlara erişim durumları önem kazanmaktadır.

Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların büyük bir çoğunluğu "Sosyal yardım için başvurabileceğiniz yerler ile ilgili bilginiz var mı?" sorusuna "hayır" yanıtını vermiştir (Şekil 19).

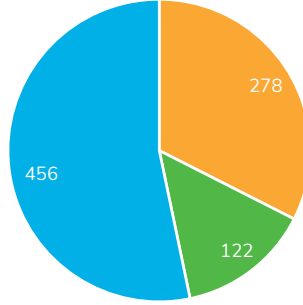

Şekil 19. Katılımcıların Sosyal Yardımlara Erişim İle İlgili Bilgileri

8 Koray Başar, "Covid- 19 Salgınında Hepimiz Aynı Gemide miyiz?" <https://kaosgl.org/haber/covid-19-salgininda-lgb-ti-lar-hepimiz-ayni-gemide-miyiz> (Erişim Tarihi: 01.12.2020).

Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların büyük bir çoğunluğu "Pandemi sürecinde, sosyal yardımlara ihtiyaç duyuyor musunuz?" sorusuna "hayır" yanıtını vermiştir (Şekil 20). Ancak pandemi sürecinde sosyal yardımlara ihtiyacını olduğunu belirten katılımcıların sayısı da önemli ölçüde yüksek görünmektedir.

Pandemi sürecinde,
sosyal yardımlara
ihtiyaç duyuyor
musunuz?

■ Evet, ihtiyaç duyuyorum. ■ Belirtmek istemiyorum. ■ Hayır, ihtiyaç duymuyorum.

Şekil 20. Katılımcıların Pandemi Sürecinde Sosyal Yardımlara Yönelik İhtiyaç Durumu

Pandemi sürecinde, sosyal yardımlara erişim ile ilgili sorun yaşadığını belirten 278 katılımcıya, "Sosyal yardım için herhangi bir kurum ya da kuruluşa başvuru yaptınız mı?" sorusu yöneltilmiştir ve 140 katılımcı "evet" yanıtını verirken, 138 katılımcı "hayır" yanıtını vermiştir. "Hayır" yanıtını veren katılımcıların, neden başvuru yapmadıklarına dair bir soru sorulduğunda verdikleri yanıtlar genel olarak şu şekildedir:

"Arkadaşlarım yardım etti."

"Yardım yapılmaz diye düşündüm."

"Kurumlardan olumsuz karar geleceğini düşünüyorum."

"Tam olarak bilgili olmadığım için."

"Nereye başvuracağım hakkında bilgim yok."

"Benden daha fazla ihtiyacı olanlara alan bırakabilmek için."

“Sonuçsuz kalsın ve yorulayım istemedim.”

“Arkadaşlarımla dayanışmayı tercih ettim.”

“Başvuru şartlarına uygun değilim çoğu kez. Daha önce denemiştim, şuanda erişebilir bir sosyal yardım mekanizması yok. Hepsi kilit durumda ve henüz kendimi kurumlara ifşa etmek istemiyorum. Zaten zor zamanlar geçiriyoruz hepimiz, bir de kurumların homofobisi ve cinsiyetçi davranışlarına maruz kalmayı göze alamıyorum.”

“Olumlu bir geri dönüş alacağım güvenli bir mekanizma olduğunu düşünmüyorum.”

“Yardım etmeyeceklerini düşünüyorum.”

“Ayrımcılık ve ön yargı dolu kurumlar...”

“Yardım yapılmayabilir, çok yerde ayrımcılık görülüyor.”

“Gerekli şartları karşılamıyorum, işten çıkan birileri olması gerekiyormuş ailede ama zaten sadece annem var ve o da çalışmıyordu.”

“Arkadaşlarım karşılıyor, trans kadına yardım etmezler.”

“İşe yarayacağını düşünmediğimden ve ailemin öğrenmesini istemediğimden dolayı.”

“Cinsel kimliğim gizli ve de (cinsel kimliği) gizlemek amaçlı.”

“Dönüş yapmıyorlar.”

“Çıkma olasılığının düşük olduğunu düşündüğüm için başvurmak istememiştim.”

Görüldüğü üzere, LGBTİ+’lar, pandemi sürecinde sosyal yardımlara erişim konusunda, nereye hangi şekilde başvuru yapabilecekleri hakkında bilgilerinin olmadığını, bahsi geçen yardımlara erişim noktasında cinsel yönelim ya da cinsiyet kimliklerinden dolayı ayrımcılığa maruz kalabileceklerini, ilgili kurum ya da kuruluşların olumsuz tutum ve davranışlarının olabileceğini düşündüklerini, arkadaşlarından yardım aldıklarını belirtmişlerdir.

Sosyal yardımlara erişim ile ilgili herhangi bir kuruluşa başvuru yapan 140 katılımcıya ise hangi kuruluşa başvuru yaptıkları ve bu kuruluştan destek alıp alamadıkları sorulmuş ve verilen yanıtlar Tablo 2'de gösterilmiştir.

Başvurulan Kurum ya da Kuruluşlar	Toplam Başvuran Sayısı	Destek Alınıp Alınmadığı	Kurum/Kuruluşun İsmi
Bakanlık/ Kaymakamlık/Valilik	10	Hayır, destek almadım.	İstanbul Valiliği CİMER Nilüfer Kaymakamlığı İçişleri Bakanlığı Konya Valiliği
	5	Hâlâ yanıt bekliyorum.	Ankara Valiliği Altındağ Kaymakamlığı Esenler Kaymakamlığı
Sosyal Hizmet Kuruluşu (Örneğin Sosyal Hizmet Merkezleri, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları vd.)	24	Hayır, destek almadım.	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Alo 144 Hattı Beyoğlu SYDV Pamukkale SYDV
	52	Hâlâ yanıt bekliyorum.	SYDV Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı
	8	Evet, destek aldım.	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (Pandemi Destek Yardımı) İŞKUR
Belediye	27	Hâlâ yanıt bekliyorum.	Ankara Büyükşehir Belediyesi İstanbul Bahçelievler Belediyesi İstanbul Büyükşehir Belediyesi İzmir Büyükşehir Belediyesi Çankaya Belediyesi Yenişehir Belediyesi Mersin Belediyesi
	6	Hayır, destek almadım.	İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kartal Belediyesi Küçükçekmece Belediyesi Nilüfer Belediyesi Konya Büyükşehir Belediyesi Manisa Büyükşehir Belediyesi Şehzadeler Belediyesi
	8	Evet, destek aldım.	Ankara Büyükşehir Belediyesi Beylikdüzü Belediyesi İstanbul Büyükşehir Belediyesi Şişli Belediyesi

Tablo 2. Sosyal Yardımlara Erişim İle İlgili Başvurulan Kurumlar ve Sonuçlar

Sosyal yardımlara erişim ile ilgili herhangi bir kuruluşa başvuru yapan 140 katılımcının 40'ı Tablo 2'de görüldüğü üzere destek alamamıştır. Katılımcılara destek alamama sebepleri sorulduğunda ise genel olarak şu yanıtlar verilmiştir:

“Bilmiyorum. Sanırım ikametim hala ailemin yanında gözüktüğü için ve babamın üzerine olan varlıklardan dolayı...”

“Çok kişiye yardım yapıldığı söylendi.”

“İlgilenmediler ve geri dönüş sağlanmadı.”

“Kapsam dışı olduğum söylendi.”

“Geri dönüş alamıyorum, yaptığım başvuruların neredeyse hiçbiri onaylanmadı. Bu da bir yerden sonra yıldırıyor ne yazık ki.”

4.3. Psiko-Sosyal Destek Hizmetlerine Erişim

COVID-19 pandemisi ile birlikte hem dünyada hem de Türkiye’de LGBTİ+’lar için özellikle kritik olan sağlık hizmetleri “gerekli görülmemen” sağlık hizmetlerinden sayılmış ve belirli hastalıkların takibinden HIV testlerine ya da psikolojik desteğe kadar birçok hizmete erişim kısıtlanmıştır. Bu durum, özelde transların hormon alımı, beden uyum süreci ameliyatları ve genel olarak LGBTİ+’ların anonim HIV testi ile tedavilerinin aksamasına da yol açmaktadır.⁹ Ayrıca pandemi sürecinde, LGBTİ+’lar ve HIV ile yaşayanlara yönelik suçlama, damgalama ve dışlama eğiliminin artması, tüm bunların devlet kurumları tarafından da benimsenmesi ve meşrulaştırılması, özellikle LGBTİ+’ların ve HIV ile yaşayanların açık hedef haline getirilmesine neden olmuştur.¹⁰

LGBTİ+’lar, pandemi sürecinin getirdiği karmaşa ve belirsizliğe ek olarak, toplum tarafından ötekileştirilmeye maruz bırakıldıkları için zihinsel ve duygusal sorunları da ağır bir şekilde deneyimlemektedir. Pandemi sürecinde, özellikle sivil toplum örgütlerine duygusal destek, açılma süreci ve sosyal hizmet konulu başvurular artış göstermiş, sürecin günlük hayata etkileri ve gelecekle ilgili belirsizlikler, LGBTİ+’lar üzerinde kaygı, depresyon ve intihar düşüncelerini tetiklemiştir.¹¹ Ayrıca aile evinde olmak ya da aile evine geri dönmek zorunda kalan birçok LGBTİ+ için bu ortamın güvenli bir alan olarak tanımlanmadığı, destek sisteminden yoksun kaldığı görülmektedir.¹² Ayrıca pandemiyle birlikte artan ekonomik sorunlar nedeniyle psikolojik desteğe ücretsiz erişim önemli bir konu haline gelmiştir. Aile evlerinde kalmak zorunda olan LGBTİ+’lar, terapi süreçlerini ertelemek ya da sonlandırmak durumunda kalmıştır. Bahsi geçen durumlar dikkate alındığında, LGBTİ+’ların psiko-sosyal destek hizmetleri ile ilgili deneyimleri önem kazanmaktadır.

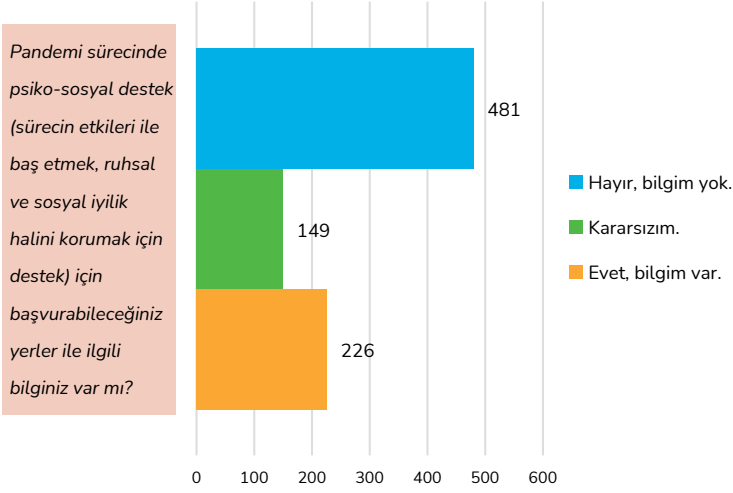
Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+’ların büyük bir çoğunluğu “*Pandemi sürecinde psiko-sosyal destek (sürecin etkileri ile baş etmek, ruhsal ve sosyal iyilik halini korumak için destek) için başvurabileceğiniz yerler ile ilgili bilginiz var mı?*” sorusuna “hayır” yanıtını vermiştir (Şekil 21).

9 Osman Elbek, “LGBTİ+ ve COVID-19 Pandemisi” içinde *COVID-19 Pandemisi ve Sağlıkın Sosyal Bileşenleri*. Türk Toraks Derneği COVID-19 E-Kitapları Serisi. 49-52.

10 Kaos GL Derneği ve 17 Mayıs Derneği, HIV İle Yaşayan Lezbiyen, Gey, Biseksüel, Trans, İnterseks ve Artıların İnsan Hakları Raporu. <https://kaosglderneği.org/images/library/hivleyasayanlgbtilleraporu2020.pdf>. (Erişim Tarihi: 5.12.2020).

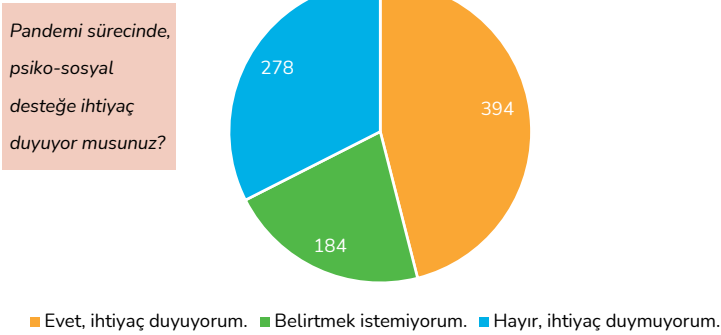
11 Genç LGBTİ+ Derneği, Araştırma Raporu: COVID-19 Salgınında LGBTİ+ Topluluğun Durumu. <https://genclgbti.files.wordpress.com/2020/09/covid-19-salgininda-lgbti-toplulugunun-durumu.pdf>. (Erişim Tarihi: 4.12.2020).

12 Sosyal Politika, Cinsiyet Kimliği ve Cinsel Yönelim Çalışmaları Derneği, *Pandemi Raporu: COVID-19’un Üç Ayında LGBTİ+’lar*. <http://spod.org.tr/SourceFiles/pdf-2020623151720.pdf>. (Erişim tarihi: 4.12.2020).

Şekil 21. Katılımcıların Psiko-Sosyal Destek Hizmetlerine Erişim İle İlgili Bilgileri

Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların büyük bir çoğunluğu "Pandemi sürecinde, psiko-sosyal desteğe ihtiyaç duyuyor musunuz?" sorusuna "evet" yanıtını vermiştir (Şekil 22).

Şekil 22. Katılımcıların Pandemi Sürecinde Psiko-Sosyal Destek Hizmetlerine Yönelik İhtiyaç Durumu

Pandemi sürecinde, psiko-sosyal desteğe yönelik ihtiyaçı olduğunu belirten 394 katılımcıya, “Psiko-sosyal destek için herhangi bir kurum ya da kuruluşa başvuru yaptınız mı?” sorusu yöneltilmiştir ve toplamda 278 katılımcı “evet” yanıtını verirken, 116 katılımcı “hayır” yanıtını vermiştir. “Hayır” yanıtını veren katılımcıların, neden başvuru yapmadıklarına dair bir soru sorulduğunda verdikleri yanıtlar şu şekildedir:

“Nereye başvuracağımı bilmiyorum.”

“Destek olunabileceğine de inanmıyorum.”

“Gerçekten ilgilenilmemekten korkuyorum.”

“Kendim çözmeye çalışıyorum.”

“Sonuç alabileceğimi düşünmüyorum.”

“Böyle bir hizmeti ücretsiz alabileceğimle ilgili bilgim yok.”

“Daha önce çok başvurduğum psikolojik destek için, hep olumsuz yanıt aldım. Umutlu değilim artık.”

“Karşılayacak maddi gelirim yok. Ücretsiz yardım alabileceğim yerlerde de bekleme süresi oldukça uzun. Bir de bu konularda hala çekimserim.”

“Ayrımcılık yapılıyor diye korkuyorum.”

“Ailemle birlikte izolasyona girdiğimiz için kişisel alanımı kullanamıyorum.”

“Maddi durumum elvermiyor, yanı sıra ailemle yaşadığım için ev ortamında çevrimiçi olarak terapiye katılma imkanım yok.”

“Geylere dair konuları konuşabileceklerini sanmıyorum.”

“şu süreçte nerenin ne kadar güvenli olabileceğinden emin olmadığım için. Üstelik dışarı çıkmak bu kadar riskliyen, bu hizmetlerin çoğunun erişilebilir olmaması üzücü.”

“Açıkçası desteklerin çok da işe yaramayacağını düşünüyorum. Özellikle devletten alacağım desteklerle ilgili birçok endişe de duyuyorum. Örneğin; kimliğimin ifşa edilmesi vb. Ayrıca dernek gibi yerlere de başvurmamamın sebebi özgüven sıkıntıları çekmemle ilgili olduğunu düşünüyorum.”

“Danışacağım insanın ön yargılı biri olmasından dolayı kaygı duyuyorum.”

“Arkadaşlarımla konuşuyorum.”

Görüldüğü üzere, araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'lar, pandemi sürecinde psiko-sosyal destek hizmetlerine erişim konusunda, hangi kurum ve kuruluşlara başvuru yapabilecekleri hakkında bilgilerinin olmadığını, bahsi geçen hizmetlere erişim noktasında cinsel yönelim ya da cinsiyet kimliklerinden dolayı ayrımcılığa maruz kalabileceklerini, gizliliğın sağlanması noktasında endişelerinin olduklarını, ilgili kurum ya da kuruluşların olumsuz tutum ve davranışlarının olabileceğini, arkadaşlarından yardım aldıklarını ve bahsi geçen hizmetlerin ücretsiz olmadığını belirtmişlerdir.

Psiko-sosyal destek hizmetlerine erişim ile ilgili herhangi bir kuruluşa başvuru yapan 278 katılımcıya ise hangi kuruluşlara başvuru yaptıkları ve bu kuruluşlardan destek alıp alamadıkları sorulmuş ve verilen yanıtlar Tablo 3'te gösterilmiştir.

Başvurulan Kurum ya da Kuruluş	Toplam Başvuran Sayısı	Destek Alınıp Alınmadığı	Kurum ve Kuruluşun İsmi
Sağlık Bakanlığı	40	Evet, destek aldım.	Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi (SABİM) Manisa Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi Sultan Abdülhamid Han Eğitim ve Araştırma Hastanesi
	17	Hayır, destek alamadım.	Sağlık Bakanlığı İletişim Merkezi (SABİM) Beylikdüzü Devlet Hastanesi
Sosyal Hizmet Kuruluşu (Örneğin Sosyal Hizmet Merkezleri, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları vd.)	35	Hayır, destek almadım.	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ALO 183 Sosyal Destek Hattı
	14	Hâlâ yanıt bekliyorum.	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı SYDV
	12	Evet, destek aldım.	ALO 183 Sosyal Destek Hattı Çankaya Sağlıklı Yaşam Merkezi
Belediye	2	Hâlâ yanıt bekliyorum.	İstanbul Büyükşehir Belediyesi
	2	Hayır, destek almadım.	İzmir Büyükşehir Belediyesi
	2	Evet, destek aldım.	Kuşadası Belediyesi (Kadın Danışma Merkezi) İzmir Büyükşehir Belediyesi
Sivil Toplum Örgütü/Vakıflar	151	Evet, destek aldım.	SPOD Pembe Hayat Derneği Muamma LGBTİ+ Derneği Genç LGBTİ+ Derneği Kaos GL Derneği BİZ Derneği TİHV
Üniversite	1	Hayır, destek almadım.	İstanbul Üniversitesi (Psikolojik Danışmanlık Servisi)
	2	Evet, destek aldım.	Boğaziçi Üniversitesi Özyeğin Üniversitesi

Tablo 3. Psiko-Sosyal Destek Hizmetlerine Erişim İle İlgili Başvurulan Kurumlar ve Sonuçlar

Psiko-sosyal destek hizmetlerine erişim ile ilgili herhangi bir kuruluşa başvuru yapan 278 katılımcının 55'i Tablo 2'de görüldüğü üzere destek

alamamıştır. Katılımcılara destek alamama sebepleri sorulduğunda ise ağırlıklı olarak şu yanıtlar verilmiştir:

“Cinsel yönelimime dair konuları konuşamadık, karşı tarafın pek bilgisi yoktu.”

“HIV’e dair ayrıntılı bilgileri yoktu.”

“HIV’e dair bir bilgileri söz konusu değildi, yönlendirme de yapamadılar.”

“Anlamak istemediler.”

“Cinselliğe dair konuşamadılar.”

“Cinsel yönelimim ile ilgili bir bilgi verilemedi.”

“Bilgi sahibi olmadıklarını söylediler.”

“HIV ve COVID ile ilgili bir bilgi alamadım.”

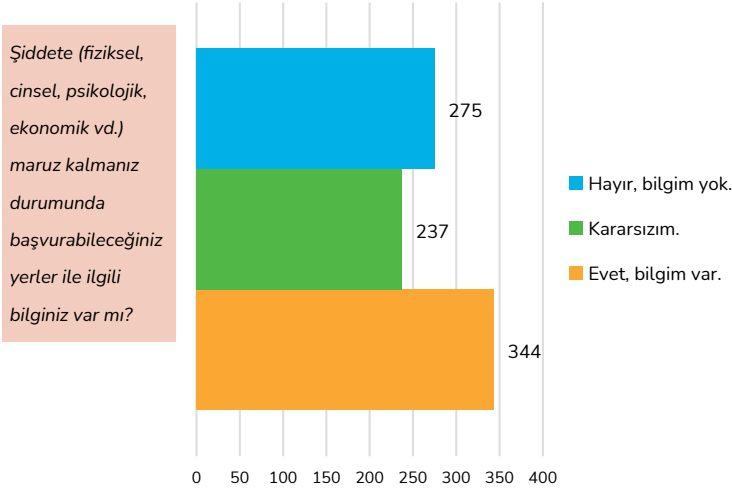
Tablo 3’te dikkat çekilmek istenen diğer bir konu da, sivil toplum örgütlerinin, psiko-sosyal destek hizmeti sağlama konusunda büyük bir sorumluluk aldığıdır. Psiko-sosyal desteği sağlamakla yükümlü olan kamu kurum ve kuruluşlarının, belediyelerin bahsi geçen hizmetleri sağlama noktasında eksik kaldığı, sivil toplum örgütlerinin bu eksiği doldurmaya çalıştığı söylenebilir. Ayrıca hem Tablo 3’ten hem de katılımcı ifadelerinden anlaşılacağı üzere, LGBTİ+’lar kamu kurum ve kuruluşlarının danışmanlık kapasitelerini özellikle HIV konusunda yeterli bulmamaktadır.

4.4. Şiddet Sonrası

Destek Mekanizmalarına Erişim

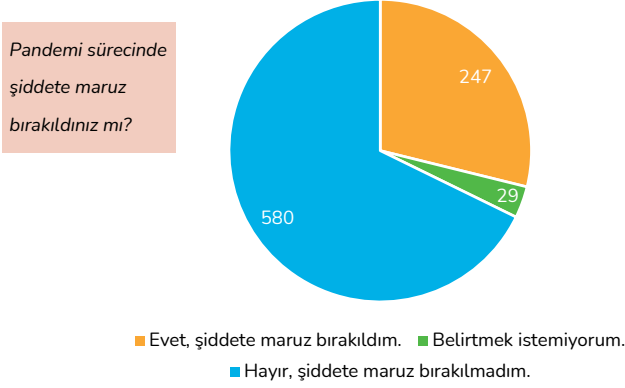
Toplumsal kurumların pratikleri aracılığıyla her gün yeniden üretilen ikili cinsiyet sistemi, LGBTİ+ kimliklerin ve yönelimlerin dışlanmasına, ayrımcılığa maruz bırakılmasına neden olmaktadır. Pandemi sürecinde, LGBTİ+'lara yönelik ev içindeki ve dışındaki şiddet artış göstermiş, kamu kurum ve kuruluşlarında heteronormatif ideolojinin sürmesi, LGBTİ+'ların maruz bırakıldığı şiddeti daha da görünmez hale getirmiştir. Bunun yanında, LGBTİ+'lar, şiddet sonrası destek mekanizmalarına ulaşmakta zorluklarla ve engellerle karşılaşmaktadır. LGBTİ+'ların sığınabileceği bir sığınma evinin varlığı olmamakla birlikte, acil yardım hatları da bahsi geçen konularda yetersiz kalmaktadır. Buradan hareketle, LGBTİ+'ların şiddet sonrası mekanizmalara ilişkin deneyimlerini öğrenmek önemli olmaktadır.

Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların büyük bir çoğunluğu “Şiddete (fiziksel, cinsel, psikolojik, ekonomik vd.) maruz kalmanız durumunda başvurabileceğiniz yerler ile ilgili bilginiz var mı?” sorusuna “hayır” yanıtını vermiştir (Şekil 23).

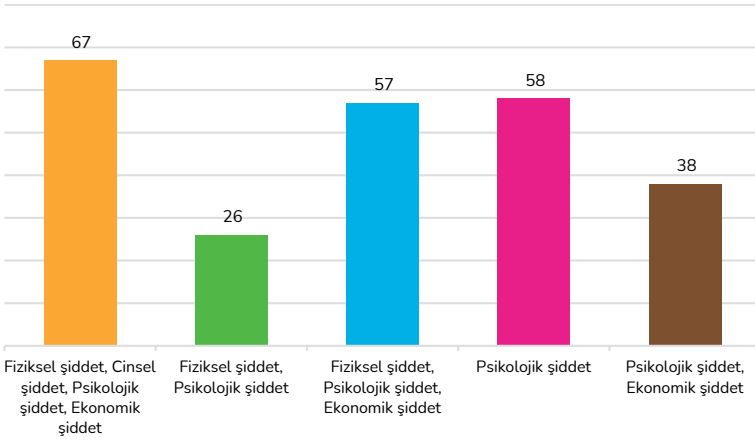
Şekil 23. Katılımcıların Şiddet Sonrası Destek Mekanizmalarına Erişim İle İlgili Bilgileri

Araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların büyük bir çoğunluğu "Pandemi sürecinde şiddete maruz bırakıldınız mı?" sorusuna "hayır" yanıtını vermiştir (Şekil 24). Ancak pandemi sürecinde şiddete maruz bırakıldığını ifade eden katılımcıların sayısı da önemli ölçüde yüksek görünmektedir.

Şekil 24. Katılımcıların Pandemi Sürecinde Şiddete Maruz Bırakılma Durumu

Pandemi sürecinde, şiddete maruz bırakıldığını belirten 247 katılımcıya, "Maruz bırakıldığınız şiddet türünü belirtiniz" ifadesi yöneltilmiştir ve katılımcıların verdikleri yanıtlar Şekil 25'te gösterilmiştir.

Şekil 25. Katılımcıların Maruz Bırakıldıkları Şiddet Türleri

Katılımcıların maruz bırakıldıkları şiddet türleri; fiziksel şiddet (itme, vurma vd.); cinsel şiddet (istenmediği halde cinsel ilişkiye zorlanmak, cinsel içerikli imalarda bulunmak vd.); psikolojik şiddet (küçümsemek, korkutmak, konuşmamak, surat asmak, hakaret etmek, tehdit etmek vd.) ve ekonomik şiddet (maddi gelirden yoksun bırakmak vd.) olarak gözlemlenmiştir.

Şekil 25 incelendiğinde, şiddete maruz bırakıldığını belirten 247 katılımcının; 63'ü fiziksel şiddet, cinsel şiddet, psikolojik şiddet ve ekonomik şiddetin hepsine birden maruz bırakıldığını,

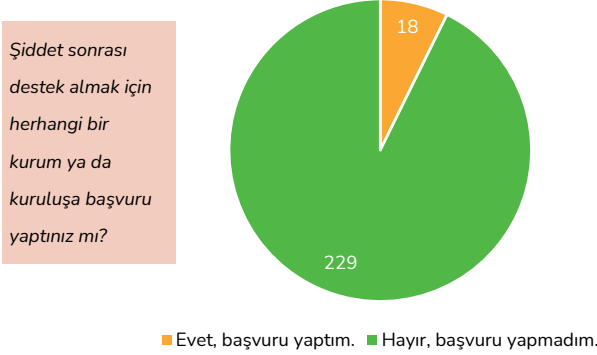
26'sı fiziksel şiddet ve psikolojik şiddete maruz bırakıldığını,

57'si fiziksel şiddet, psikolojik şiddet ve ekonomik şiddete maruz bırakıldığını,

58'i psikolojik şiddete maruz bırakıldığını,

38'i ise psikolojik şiddet ve ekonomik şiddete maruz bırakıldığını belirtmişlerdir.

Şiddete maruz bırakıldığını belirten 247 katılımcıya “Şiddet sonrası destek almak için herhangi bir kurum ya da kuruluşa başvuru yaptınız mı?” sorusu yönelmiştir ve verilen yanıtlar Şekil 26'da gösterilmektedir.

Şekil 26. Katılımcıların Şiddet Sonrası Destek Almak İçin Başvuru Durumları

Şekil 26'da görüldüğü üzere pandemi sürecinde, şiddet sonrası destek almak için herhangi bir kuruluşa başvuru yapmayan 229 katılımcı bulunmaktadır. Başvuru yap(a)mayan katılımcıların, neden başvuru yap(a)madıklarına dair bir soru sorulduğunda verdikleri yanıtlar şu şekildedir:

“Çözüm olabileceğine emin değilim.”

“Aileme inanıp bana inanmazlar diye korkuyorum.”

“Yardım etmezler, bana inanmazlar.”

“Ailem her şeyin üstünü kapatır.”

“Ailem senelerdir bunu yapıyor ve kimse beni dinlemiyor.”

“Özellikle babam korkutuyor ve tehdit ediyor.”

“Konuşursam tehdit edilirim.”

“Ailem tarafından tekrar Şiddete uğrarım diye korkuyorum.”

“Tekrar Şiddet olur diye korkuyorum.”

“Bir an önce sonlansın istedim ve unutmak istedim.”

“Kimse bize inanmıyor ve herkes bizi hor görüyor.”

“Polis, ailemin yanında olur.”

“Ülkedeki bütün kamu kurumları bizi yaşatmak istemiyor.”

“Başvuru için gitseniz tekrar Şiddete uğrarsınız.”

“İnanmazlar bence. Bizim yaşamamızı istemiyorlar.”

“Deneyimlerimden yola çıkarak söyleyebilirim, ölmemizi istiyorlar.”

“Trans bir kadına mı inanırlar yoksa faile mi?”

“Kimse bizim arkamızda durmuyor. Başvuru yapsam sadece yaptığım ile kalırım. Kimse hak ettiği cezayı almaz.”

“Diyabet’in son açıklamalarından sonra kimse bize inanmaz.”

“Ailem ve akrabalarım tehdit ediyor, sürekli seni atarız bu evden diyor.”

“Aileme bağımlıyım şu an. Yapacak bir şeyim yok.”

“Seks işçisine inanmazlar ki, süreci uzatıp yıpratmaktan başka bir şey yapmıyor.”

“Ailem beni evden kovmakla tehdit etti. Babam beni öldürmekle tehdit etti.”

“Peşinden gitmek de ayrı bir şiddete yol açıyor.”

“Lubunyalar lanetlenirken kim yardım eder.”

“Ceza almıyorlar ki...”

Görüldüğü üzere, araştırmaya dâhil edilen ve şiddete maruz bırakıldığını belirtip herhangi bir kamu kurum ve kuruluşuna başvuruda bulun(a)mayan LGBTİ+’lar, tehdit edildiklerini, korktuklarını, tekrar şiddete maruz bırakılabileceklerini, cezasızlığın hâkim olduğunu, kamu kurum ve kuruluşlarının kendilerine yönelik nefret söylemi ürettiğini, bahsi geçen destek mekanizmalarına erişim noktasında cinsel yönelim ya da cinsiyet kimliklerinden dolayı ayrımcılığa maruz kalabileceklerini, ilgili kurum ya da kuruluşların olumsuz tutum ve davranışlarının olabileceğini belirtmişlerdir. Bunun yanı sıra, eve zorunlu bir dönüşü gerektirebilen pandemi süreci, LGBTİ+’ların aile yanında bile kendilerini güvende hissetmediklerini göstermektedir.

Şiddet sonrası destek mekanizmalarına erişim ile ilgili herhangi bir kuruluşa başvuru yapan 18 katılımcıya ise hangi kuruluşlara başvuru yaptıkları ve bu kuruluşlardan destek alıp alamadıkları sorulmuş ve verilen yanıtlar Tablo 4’te gösterilmiştir.

Başvurulan Kurum ya da Kuruluş	Toplam Başvuran Sayısı	Destek Alınıp Alınmadığı	Kurum ve Kuruluşun İsmi
Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı	2	Evet, destek aldım.	ALO 183 Sosyal Destek Hattı
	2	Hâlâ yanıt bekliyorum.	Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı - İstanbul
	2	Hayır, destek almadım.	ALO 183 Sosyal Destek Hattı
Emniyet Müdürlüğü/Karakol	9	Hayır, destek almadım.	Batıkent Polis Karakolu Beyoğlu İlçe Emniyet Müdürlüğü Çukurova İlçe Emniyet Müdürlüğü Seyhan İlçe Emniyet Müdürlüğü
	2	Hâlâ yanıt bekliyorum.	Bahçelievler İlçe Emniyet Müdürlüğü Şişli İlçe Emniyet Müdürlüğü
	1	Evet, destek aldım.	Diyarbakır İl Emniyet Müdürlüğü

Tablo 4. Şiddet Sonrası Destek Mekanizmalarına Erişim İle İlgili Başvurulan Kurumlar ve Sonuçlar

Şiddet sonrası destek mekanizmalarına erişim ile ilgili herhangi bir kuruluşa başvuru yapan 18 katılımcının 11'i Tablo 4'te görüldüğü üzere destek alamamıştır. Katılımcılara destek alamama nedenleri sorulduğunda ise genel olarak şu yanıtlar verilmiştir:

“Beni kovdular ve bana inanmadılar.”

“Transfobi her yerde...”

“Bana saldıran kişi her şeyin üstünü kapattı, ona inandılar.”

“Yardımcı olmaya çalıştılar ama yarın için öncelikle uzaklaştırma kararı alabileceğim hafta içini beklemem lazımdı ve güvenliğim için çok geçti. Uzaklaştırma kararı aldıktan sonra ancak destek verilebileceği izlenimi verildi.”

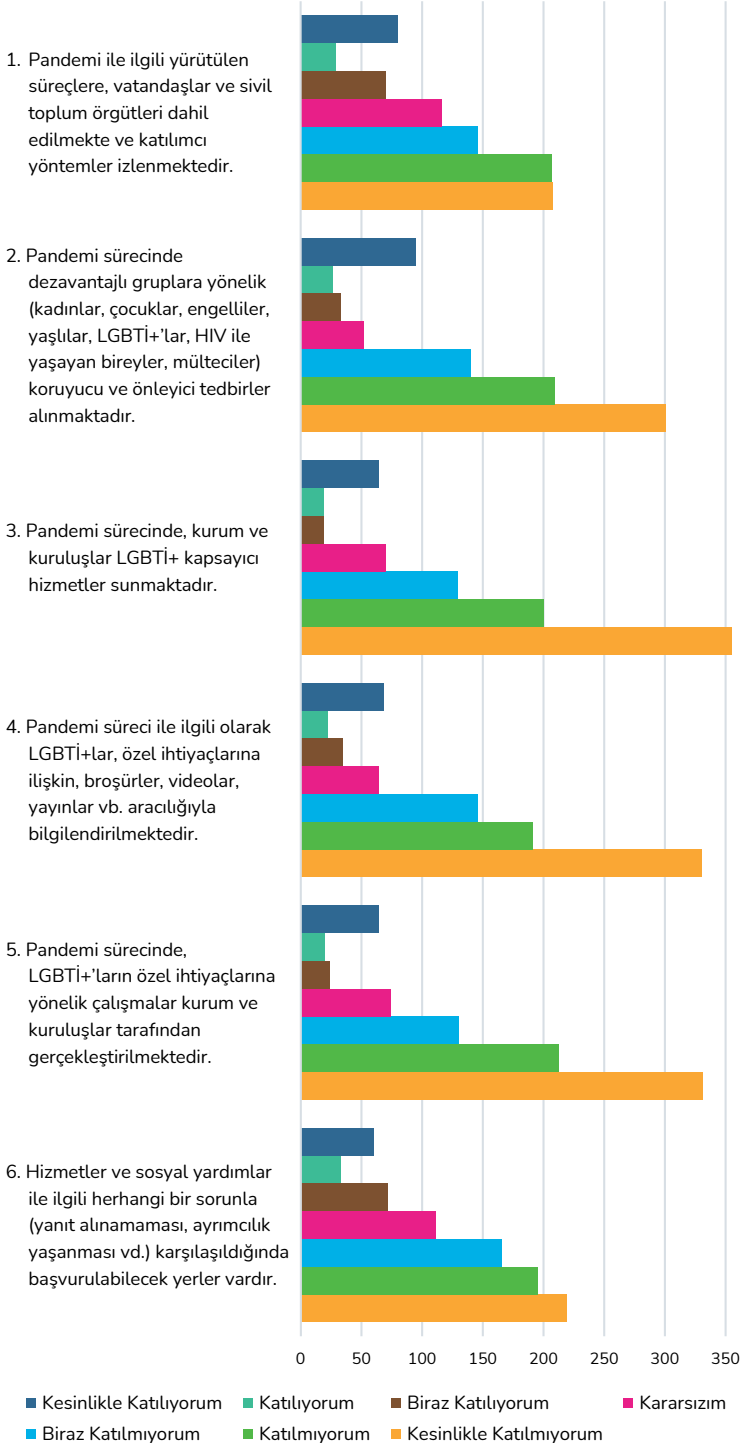
Şiddete maruz bırakılan ve destek alamayan LGBTİ+'ların ifadeleri incelendiğinde, kamu kurum ve kuruluşlarına güven olmadığı, bu kurum ve kuruluşlarda özellikle transfobinin yaygın olduğu, şiddete dair delillerin gizlendiği, şiddete maruz bırakılan kişilerin yanlış/eksik bilgilendirildiği ve bu kişilere inanılmadığı görölmektedir. Şiddete maruz bırakıldığını belirten 247 katılımcının sadece 18'inin herhangi bir kurum ya da kuruluşa başvuru yapması/yapabilmesi dikkat çekilmesi gereken bir konu iken, Tablo 4'te yer alan ve şiddet sonrası destek alınamayan kurumların olması da çarpıcı bir durumdur.

4.5. Hizmetlere Erişim İle İlgili Tutumlar

Vatandaşların sosyal hizmetlere erişimi konusunda en önemli konumda bulunanlardan birisi kamu kurum ve kuruluşlarıdır. Bu kurum ve kuruluşların, sosyal hizmetleri etkin, verimli ve sosyal adaleti temel alan bir şekilde yürütmesi önem arz etmektedir. Bu kapsamda özellikle devletlerin ve dolayısıyla hükümetlerin:

- Pandemi ile ilgili yürütülen süreçlere, vatandaşları ve sivil toplum örgütlerini dâhil etmesi, katılımcı yöntemler izlemesi,
- Pandemi sürecinde dezavantajlı gruplara yönelik (kadınlar, çocuklar, engelliler, yaşlılar, LGBTİ+'lar, HIV ile yaşayan bireyler, mülteciler) koruyucu ve önleyici tedbirler alması,
- Bünyesinde bulunan kurum ve kuruluşlar aracılığıyla LGBTİ+ kapsayıcı hizmetler sunması, eğer bu tür kurum ya da kuruluşlar bulunmuyor ise oluşturması,
- Pandemi süreci ile ilgili olarak LGBTİ+'ları, özel ihtiyaçlarına ilişkin, broşürler, videolar, yayınlar vd. aracılığıyla bilgilendirmesi,
- Hizmetler ve sosyal yardımlar ile ilgili herhangi bir sorunla (yanıt alınamaması, ayrımcılık yaşanması vd.) karşılaşıldığında başvurulabilecek mekanizmaları oluşturması gerekmektedir.

Bahsi geçen sorumluluklar ve yükümlülükler göz önüne alındığında, LGBTİ+'ların halihazırda gerçekleştirilen hizmetlerle ilgili tutumları da önem kazanmaktadır. Bu kapsamda oluşturulan anket formuna, araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların verdikleri yanıtlar Şekil 27'de gösterilmektedir.

Şekil 27. Hizmetlere Erişim İle İlgili Tutumlar

şekil 27'de görüldüğü üzere, araştırmaya dâhil edilen LGBTİ+'ların büyük bir çoğunluğu:

- Pandemi ile ilgili yürütölen süreçlere, vatandaşların ve sivil toplum örgütlerinin dâhil edilmediğini ve katılımcı yöntemler izlenmediğini düşünmektedir.
- Pandemi sürecinde dezavantajlı gruplara yönelik (kadınlar, çocuklar, engelliler, yaşlılar, LGBTİ+'lar, HIV ile yaşayan bireyler, mülteciler) koruyucu ve önleyici tedbirlerin alınmadığını düşünmektedir.
- Pandemi sürecinde, kurum ve kuruluşların LGBTİ+ kapsayıcı hizmetler sunmadığını düşünmektedir.
- Pandemi süreci ile ilgili olarak LGBTİ+'ların, özel ihtiyaçlarına ilişkin, broşürler, videolar, yayınlar vb. aracılığıyla bilgilendirilmediklerini düşünmektedir.
- Pandemi sürecinde, LGBTİ+'ların özel ihtiyaçlarına yönelik çalışmaların kurum ve kuruluşlar tarafından gerçekleştirilmediğini düşünmektedir.
- Hizmetler ve sosyal yardımlar ile ilgili herhangi bir sorunla (yanıt alınamaması, ayrımcılık yaşanması vd.) karşılaşıldığında başvurulabilecek yerler olmadığını düşünmektedir.

5. Öneri ve Talepler

- LGBTİ+'lara yönelik barınma, sosyal yardım, psiko-sosyal destek ve şiddet sonrası destek mekanizmalarına erişim gibi konularda acil eylem planı yapılmalıdır. Destek talebinde bulunan LGBTİ+'ların pandemi nedeniyle ortaya çıkan özel ihtiyaçlarının tespiti ve karşılanması için mekanizmaların oluşturulması ve gereken bütçe ve kaynakların ayrılması gerekmektedir.
- Politika ve hizmet sunumunda, LGBTİ+'ların farklılaşan ihtiyaçları (engel durumu, mültecilik/göçmenlik durumu, HIV'le yaşam vb.) göz önünde bulundurulmalıdır.
- Kamu kurumları bünyesinde, toplumsal cinsiyet eşitliği politikaları geliştiren birim ve komisyonlar kurulmalı, pandemi sürecinde ve sonrasında LGBTİ+ kapsayıcı politikaların geliştirilmesi için ivedikle çalışmaya başlanmalıdır.
- Kamu ve yerel yönetim kurumlarında hizmet sağlayıcı konumundaki kişilerin, hak temelli ve kapsayıcı hizmet sunumuyla ilgili kapasiteleri güçlendirilmedir. Bu konuda LGBTİ+ sivil toplum örgütlerinden eğitim ve süpervizyon desteği alınmalıdır.
- Kamu spotları aracılığıyla LGBTİ+ hakları konusunda bilgilendirmeler yapılmalıdır.
- Pandemi sürecinden sert şekilde etkilenen kırılgan grupların, ihtiyaç ve taleplerinin karşılanmasına yönelik kamu – sivil toplum işbirliği geliştirilmelidir. Sürece LGBTİ+ sivil toplum örgütleri de doğrudan dâhil edilmeli, alan deneyimlerinden gelen öneriler kabul edilmelidir.
- Sosyal hizmet(ler) sağlayan kurum ya da kuruluşların, özellikle Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın LGBTİ+'lara yönelik hizmetleri, uygulamaları ve politikaları ana hizmet modeli olarak sunması gerekmektedir. Belediyeler bünyesinde LGBTİ+'lara doğrudan destek veren birimlerin oluşturulması ve bu birimlerin aktif bir biçimde çalışmasının sağlanması gerekmektedir.
- Günlük işlerde çalışan ve pandemide işini kaybeden LGBTİ+'lar, kamu ve yerel yönetim kurumları tarafından yürütülecek istihdam çalışmalarına dâhil edilmeli, çalışma olanaklarına eşit erişimleri sağlanmalıdır.

- LGBTİ+'ların belediyelere kendilerini güvende hissederek başvuru yapabileceğine dair iletişim kampanyaları oluşturulmalıdır. Belediye personeline yönelik ayrımcılık, toplumsal cinsiyet eşitliği ve LGBTİ+ hakları konularında eğitimler düzenlenmelidir.
- LGBTİ+ sivil toplum kuruluşları ile diyalog içinde olunmalı, sürece özgü sorun, ihtiyaç ve taleplerin belirlenmesi ve hak temelli çözümlerin hayata geçirilmesi için sivil toplum ile ortaklıklar geliştirilmelidir.
- Pandemi sürecinde LGBTİ+'lara yönelik insan hakları ihlalleri karşısında toplum önünde sağlam bir duruş sergilenmeli, hak ihlallerinin ortadan kaldırılması için eşitlikçi ve insan haklarından yana bir pozisyon alınmalıdır.
- Pandemi sürecindeki ve sonrasındaki tüm sosyal hizmet uygulamaları ve müdahaleleri katılımcı ve şeffaf yöntemlerle belirlenmeli ve sürdürülmelidir.

5.1. Barınma Hizmetlerine İlişkin Öneri ve Talepler

- Şiddete maruz bırakılan LGBTİ+'lar için COVID-19 önlemlerine uygun, güvenli ve erişilebilir geçici barınma imkânları sağlanmalıdır.
- LGBTİ+'ların barınma hizmeti kapsamında sığınmaevlerine kabul edilmesi ya da LGBTİ+'lar özelinde sığınmaevlerinin kurulması sağlanmalıdır.

5.2. Sosyal Yardımlara İlişkin Öneri ve Talepler

- Sosyal Hizmet Merkezleri ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları aracılığıyla çevrimiçi psikolojik, sosyal ve hukuki destek verilerek sosyal yardımların artırılması, LGBTİ+'lara yönelik kriz masalarının oluşturulması gerekmektedir.
- Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları'nın sosyal yardım başvurularını değerlendirirken LGBTİ+'ların pandemi sürecinde kaynaklara erişimlerinin ciddi anlamda kısıtlandığı göz önünde bulundurması gerekmektedir. İşini kaybeden ya da ücretsiz izne çıkarılan LGBTİ+'lara kısa vadede maddi destekler sağlanmalı, orta ve uzun vadede kayıtlı ve güvenceli alanlarda istihdama katılımlarına yönelik programlar geliştirilmelidir. Ücretsiz izne ayrılmak zorunda kalan LGBTİ+'ların (halen sigortalı olmasına rağmen ücret almayan) sosyal yardım başvurularında sigortasız olma şartının aranmaması gereklidir.

- LGBTİ+'ların sosyal yardımlara erişimleri önünde engel oluşturan uygulamaları tespit etmeye ve ihtiyaç sahiplerine ulaşmaya yönelik programlar geliştirilmelidir. Cinsiyet kimliği ve cinsel yönelim odaklı veri toplama sistemi oluşturulmalı, kamuoyuna yönelik her türlü ihtiyaç ve beklenti tespiti anketlerine LGBTİ+'larla ilgili göstergeler dâhil edilmelidir. LGBTİ+'ların sorun, ihtiyaç ve taleplerinin görünür kılınması sağlanmalıdır.
- 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği çerçevesinde genişletilmesi, kapsayıcı hizmet modellerinin geliştirilmesi gerekmektedir.

5.3. Psiko-Sosyal Destek Hizmetlerine İlişkin Öneri ve Talepler

- Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından LGBTİ+'ların doğrudan başvurabilecekleri bir danışma hattı faaliyete geçirilmeli, LGBTİ+'lara yönelik kamu kurum ve kuruluşları tarafından psikososyal ve hukuki destek sağlanmalıdır.
- Alo 183 Sosyal Destek Hattı'nın cinsiyet kimliği, cinsel yönelim ve cinsel sağlık (cinsel yolla aktarılan enfeksiyonlar, HIV ve AIDS) gibi konularda daha etkin çalışabilmesi sağlanmalıdır.
- Sosyal Hizmet Merkezleri ve Sağlıklı Yaşam Merkezleri aracılığıyla, LGBTİ+'lara yönelik çevrimiçi psikolojik, sosyal ve hukuki destek verilmelidir.
- Kişilerin HIV danışmanlığı alabilmeleri, hızlı tanı ve tedavi imkânlarına erişmelerine yönelik Halk Sağlığı Genel Müdürlüğü ortaklığında yürütülen Gönüllü Test ve Danışmanlık Merkezleri yerel yönetimlerce faaliyete geçirilmelidir. HIV, kriz durumlarında yok sayılacak, göz ardı edilecek bir mesele değildir. Mevcut ve yeni açılacak Gönüllü Test ve Danışmanlık Merkezleri'nin, bu gibi kriz durumlarında nasıl işlevsel olarak kullanılacağına dair bir kriz planı oluşturulmalıdır.
- LGBTİ+'lara yönelik psikolojik ve psikiyatrik destek mekanizmalarının özellikle devlet kuruluşları tarafından ücretsiz şekilde sağlanması gerekmektedir.
- Ruh sağlığı uzmanlarının, LGBTİ+'ların yaşadıkları sorunların çözülmesi yönünde etkili danışmanlık yapması ve destek grupları oluşturması, LGBTİ+'larla ilgili politikaları etkileme ve değiştirme yönünde savunuculuk yapmaları gerekmektedir.

■ 5.4. Şiddet Sonrası Destek Mekanizmalarına İlişkin Öneri ve Talepler

- Şiddete maruz bırakılan LGBTİ+'lar için LGBTİ+ sığınakları hayata geçirilmelidir. Bu konuda yapılması gereken yasal düzenlemeler için acilen çalışmalara başlanmalıdır.
- Şiddete maruz bırakılan LGBTİ+'ların kolayca ulaşabileceği, il ve ilçe düzeylerinde hizmet veren, acil şiddet hattı ve/veya online sistemler kurulmalıdır.
- Şiddet sonrası destek mekanizmalarının, cinsel yönelim ve cinsiyet kimliği konularında aktif bir şekilde çalışmalarının sağlanması gerekmektedir.
- Ulusal ve uluslararası hukuki düzenlemelerin (İstanbul Sözleşmesi, CEDAW, 6284 sayılı Kanun) eksiksiz bir biçimde yerine getirilmesi sağlanmalıdır.

S P O D